

Haverinen Tiina & Kalijärvi Mira

**KULTTUURIHISTORIALLISTEesti arvokkaan Raksilan
Asuinalueen pihan ja puuston hoito-ohjeistus
asukkaiden käyttöön**

KULTTUURIHISTORIALLISTEesti arvokkaan Raksilan
Asuinalueen pihan ja puuston hoito-ohjeistus
asukkaiden käyttöön

Haverinen Tiina & Kalijärvi Mira
Opinnäytetyö
Syksy 2011
Puutarhatalous
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Puutarhatalouden koulutusohjelma, vihertuotannon suuntautumisvaihtoehto

Tekijät: Haverinen Tiina & Kalijärvi Mira
Opinnäytetyön nimi: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Raksilan asuinalueen pihan ja puuston hoito-ohjeistus asukkaiden käyttöön
Työn ohjaaja: Pirjo Siipola
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: syksy 2011
Sivumäärä: 80

Opinnäytetyössä selvitettiin kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Oulussa sijaitsevan Raksilan kaupunginosan perinteistä ja nykyistä kasvillisuutta ja perehdyttiin alueen historiaan. Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä Raksilan asukkaille pihan ja puuston hoito-ohjeistus. Ohjeistusta käyttämällä Raksilan kasvillisuus saadaan säilymään hyväkuntoisena ja perinteisenä pidempään.

Opinnäytetyötä varten kerättiin tietoa asukaskyselyn, haastattelujen, kirjallisuuden, valokuvien sekä omien havaintojen avulla. Asukaskyselyllä kartoitettiin Raksilan puutaloalueen kasvillisuutta sekä asukkaiden toiveita siitä, mistä tarvitaan tietoa kasvillisuuden hoidossa. Maastokäyntien ja omien havaintojen pohjalta tietoa saatiin Raksilan nykyisestä kasvillisuudesta. Raksilassa kauan asuneiden asukkaiden haastatteluilla saatiin selville Raksilan perinteistä kasvillisuutta.

Opinnäytetyön tuloksena tehtiin pihan ja puuston hoito-ohjeistus asukkaiden käyttöön. Hoito-ohjeistus on olennainen apu asukkaille kasvillisuuden hoidossa sekä säilyttämisessä. Asukkaat voivat soveltaa niitä omaan pihaansa ja siten saada esimerkiksi oikeaoppisilla hoitoleikkauksilla perinteiset puut kasvamaan pidempään. Hoito-ohjeistuksessa on myös kerrottu, millainen on perinteinen raxsilalainen piha ja mitä kasveja pihoissa kannattaa kasvattaa. Oikeilla kasvivalinnoilla ja oikeaoppisella hoidolla on suuri merkitys alueen perinteisen kasvillisuuden säilymisessä.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden säilyttäminen on tärkeää hyvän kaupunkikuvan kannalta ja kasvillisuuden hoitoon tulee kiinnittää erityistä huomiota. Mikäli alueita uusitaan, se tulisi tehdä alueelle tyypilliset piirteet huomioon ottaen.

Asiasanat: Raksila, kulttuurihistoriallinen, perinteinen kasvillisuus, hoito-ohjeistus

Abstract

Oulu University of Applied Sciences
Horticulture, Landscape horticulture and technology

Authors: Haverinen Tiina & Kalijärvi Mira

Title of thesis: The maintenance of yards and trees in the culturally valuable Raksila neighbourhood

Supervisor(s): Pirjo Siipola

Term and year when the thesis was submitted: autumn 2011

Number of pages: 80

In this thesis we examined the traditional and current vegetation of the culturally valuable neighbourhood of Raksila in the city of Oulu. We also familiarized ourselves with the history of Raksila. Our purpose was to create instructions for the maintenance of the yards and trees for the neighbourhood of Raksila in order to preserve and maintain the vegetation of Raksila.

We received information by resident enquiry, interviews, literature, photos and by our own observations. The enquiry gave us information about the vegetation of the area and needs and hopes of the residents. Based on our own observations we surveyed the current vegetation of Raksila. We interviewed residents who have lived in Raksila for a long time to obtain information about the traditional vegetation in the area.

As a result of the thesis we compiled maintenance instructions for yards and trees for the use of the residents. Maintenance instructions are essential for the residents to take care of vegetation and to apply them to their own yard. For example with the right pruning methods trees will last longer. The maintenance instructions explain what a traditional Raksila yard is like and what plants should grow there. The right choice of plants and maintenance has a great role in the preservation of traditional vegetation.

The preservation of culturally valuable areas is important for the townscape and attention should be paid to the maintenance of these areas' vegetation. If there is a need to make some reformations, they should consider the typical characteristics of Raksila area.

Keywords: Raksila, culturally valuable, traditional vegetation, maintenance

Sisällys

1 Johdanto.....	6
2 Aineisto ja menetelmät	7
3 Alueen kuvaus	8
4 Raksilan historiaa	9
4.1 Raksilan synty	9
4.2 Raksilan puutaloalueen rakennustyyli	13
4.3 Raksilan puutarhatoiminta.....	15
4.4 Perinteinen kasvillisuus Raksilassa	17
4.5 Asukasyhdistystoiminta.....	19
4.6 Raksilan aikaisemmat ohjeistukset.....	20
5 Asukas- ja isännöitsijäkyselyn tulokset.....	22
5.1 Asukaskyselyn toteutus	22
5.2 Asukaskyselyn tulokset	22
5.3 Raksilan puutaloalueen isännöitsijäkyselyn vastaukset	25
5.4 Raksilan kerrostaloalueen isännöitsijöiden haastattelut	26
6 Raksilan kasvillisuuden nykytilanne	28
6.1 Nykyinen pihakasvillisuus.....	28
6.2 Nykyinen julkisten alueiden kasvillisuus	30
7 Hoito-ohjeistus asukkaiden käyttöön.....	28
8 Johtopäätökset	33
9 Pohdinta.....	35
Lähteet	37
LIITE 1	39
LIITE 2	41
LIITE 3	42
LIITE 4	45
LIITE 5	46
LIITE 6	47

1 Johdanto

Raksilan puutaloalue on kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue Oulussa. Raksilan lähiympäristön kehittyminen voi kuitenkin vaikuttaa heikentävästi alueen kulttuurihistorialliseen arvoon. Asukasyhdistys toimii aktiivisesti Raksilan puolesta ja Raksilassa järjestetään vuosittain yhteisiä tapahtumia, mikä lisää asukkaiden yhteishenkeä ja yhteenkuuluvuutta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ja ratkaista miten Raksilan asuinalueen viheralueiden kulttuurihistoriallinen arvo saadaan säilytettyä myös tulevaisuudessa. Työn tavoitteena oli selvittää, kuinka Raksilalle tyypilliset ja tärkeät ominaisuudet säilyisivät kasvillisuudessa viheralueilla. Haasteita tuovat muun muassa lähiympäristön rakentaminen, liikenteen lisääntyminen sekä Raksilan asuinalueen puuston ikääntyminen. Opinnäytetyön tuloksena tehtiin pihan ja puuston hoito-ohjeistus (Liite 1) Raksilan asukasyhdistykselle. Hoito-ohjeistus auttaa perinteisen kasvillisuuden säilyttämistä alueella.

Opinnäytetyön tekeminen aloitettiin syksyllä 2010. Siitä tiedotettiin Raksilan asukasyhdistyksen julkaisemassa Raksila- lehdessä (Liite 2). Materiaalin keräämiseksi suoritettiin asukaskysely (Liite 3) ja haastatteluja (Liitteet 4 ja 5). Lisäksi tietoa hankittiin kirjallisuudesta sekä asukasyhdistyksen julkaisuista. Apuna olivat myös vanhat valokuvat sekä maastokäynnit. Lisäksi tietyin ajoin pidettiin ohjausryhmän kokouksia, joissa kartoitettiin sen hetkinen tilanne opinnäytetyön etenemisestä sekä saatiin palautetta ja ohjeita ohjaajilta.

Kerätyn aineiston perusteella saatiin kartoitettua Raksilan asukkaiden toiveita pihojen sekä kasvillisuuden suhteen ja niiden pohjalta tehtiin asukkaille pihan ja puuston hoito-ohjeistus. Hoito-ohjeiden tuli olla sellaiset, että asukkaat voisivat soveltaa niitä omaan pihaansa helposti ja niistä tulisi löytyä tietoa jokaiselle vuodelle. Omien havaintojen sekä valokuvien perusteella saatiin selvitettyä alueen nykyinen tila. Tämä auttoi selvittämään ne keinot, miten pihoja sekä kasvillisuutta kannattaa hoitaa, että ne säilyisivät perinteisinä mahdollisimman pitkään.

2 Aineisto ja menetelmät

Raksilan alueelle tehtiin maastokäyntejä jokaisena vuodenaikana. Aluetta valokuvattiin ja valokuvaaminen keskittyi asuintalojen pihojen kasvillisuuteen. Maastokäyntien perusteella määritettiin kasvillisuuden nykytilanne. Nykytilanteen analysointiin kuuluivat kasvien tunnistus ja kasvien tilan arviointi silmämääräisesti. Lisäksi selvitettiin perinteisen kasvillisuuden säilyvyyttä alueella ja kuinka paljon kasvillisuus on muuttunut alueella vuosikymmenten aikana.

Kirjallisuudesta etsittiin tietoa Raksilan kaupunginosan syntyhistoriasta ja ominaisista piirteistä. Tavoitteena oli löytää muun muassa vanhoja ilmakuvia ja valokuvia, joita kerättiin Oulun Teknisestä keskukselta, Oulun Pohjois-Pohjanmaan museolta ja Uuno Laukan kokoelmista. Tietoa kerättiin myös Raksilan asukasyhdistyksen julkaisuista. Lisäksi selvitettiin Oulun kaupungin Tekniseltä keskukselta, miten Raksilan alueella toimitaan vanhojen puiden kaatamisen suhteen.

Aineiston keruuta varten suoritettiin Raksilan asukkaille kysely. Kyselyn avulla oli tarkoitus kerätä tietoa alueen perinteisestä ja nykyisestä kasvillisuudesta. Kyselyn tulokset antoivat suuntaa hoito-ohjeistuksen suunnitteluun. Lisäksi kyselyn avulla selvitettiin asukkaiden toiveita pihojen sekä kasvillisuuden suhteen. Kyselylomakkeet jaettiin sattuman varaisesti valittuihin asukkaiden postilaatikoihin niin, että kyselyjä saatiin tasaisesti koko asuinalueelle. Vastausaikaa annettiin viikko ja kyselylomake vastauksineen tuli palauttaa vastauskuoressa annettuun osoitteeseen. Vastaukset luettiin läpi ja niiden pohjalta tehtiin yhteenveto tuloksista.

Sama kysely suoritettiin myös puutaloalueen kerrostalojen isännöitsijöille, jotta saatiin selville, millaista kasvillisuutta on kyseisillä alueilla. Kyselyt lähetettiin postittain isännöitsijöille ja vastaukset pyydettiin lähettämään vastauskuoressa olevaan osoitteeseen. Vastaukset luettiin läpi ja niiden pohjalta tehtiin yhteenveto tuloksista.

3 Alueen kuvaus

Raksila on kulttuurihistoriallisesti arvokas asuinalue Oulussa ja erityisesti puutaloalueella on pitkä ja vahva historia. Raksila sijaitsee lähellä Oulun kaupungin keskustaa rautatien itäpuolella. Arvokkaan suojelualan rajaavat Syrjäkatu, Tehtaankatu, Teuvo Pakkalankatu ja Kainuuntie (kuva 1). (Arvokkaita alueita Oulussa osa 1 1999, 60.) Lisäksi puutaloalueen länsipuolella sijaitsee kerrostaloalue, jonka rajaa Ratakatu.

KUVA 1 Raksila (© Oulun kaupunki/ Tekninen keskus, hakupäivä 8.11.2011)

4 Raksilan historiaa

4.1 Raksilan synty

Vuonna 1902 Raksilan maat olivat lahjoitusmaita ja ne kuuluivat valtiolle. Oulun kaupunki vuokrasi maita kaupunkilaisille viljelykäyttöön. Virallisesti Raksilan kaupunginosa on ensimmäisen kerran merkitty asemakaavaan vuonna 1965. (Salokannel & Virkkula 2010, 11.) Asutusta Raksilaan tuli Ratakadun itäpuolelle 1900-luvun alussa. Vuonna 1917, kun lahjoitusmaakysymys selvitettiin, aloitettiin alueen laajentaminen. Alueen asemakaava vahvistettiin vuonna 1924 ja varsinainen rakentaminen painottui 1930- 1940-luvuille (Kuva 2). Puistikkokadulle rakennettiin 1950- luvulla viimeiset asemakaavan mukaiset talot. Alueen tontit kuuluvat kaupungin vuokratontteihin. Alun perin asunnot olivat pieniä Raksilan puutaloalueella ja ajan kuluessa asuntoja on yhdistelty suuremmiksi kokonaisuuksiksi asumisvaatimusten muuttuessa. (Arvokkaita alueita Oulussa osa1 1999, 60.)

KUVA 2 Ilmakuva, Raksila (Oulun kaupunki, Tekninen keskus, Maa ja Mittaus 21.7.1939)

Vuoden 1924 jälkeen Teuvo Pakkalan kadun itäpuoli oli vielä vuokrattua peltoaluetta. Siellä asukkailla oli viljelypalstoja ja vaikean taloudellisen tilanteen takia se oli välttämätöntä. Ensimmäisen maailmansodan sekä kansalaissodan aikaan esiintyi köyhyyttä sekä nälänhätää, minkä vuoksi jotkut asukkaat kasvattivat kotieläimiä pihallaan ja osalla oli myös piharakennuksessa navetta. Vuoden 1924 jälkeen talojen rakentaminen lisääntyi ja taloissa toistui yhtenäinen rakennusmalli. Rakennetuissa taloissa oli huoneistoja yhteensä 4-5 kappaletta ja niihin sisältyi pihalla oleva rakennus polttopuille sekä jokaiselle asunnolle oma ulkovessa. Talot olivat suurimmaksi osaksi yksikerroksisia ja ainoastaan Syrjäkadun sekä Puistikkokadun varteen rakennettiin kaksikerroksisia puutaloja. Näin ollen Raksila ilmentää niin sanottua puutaloklassismia. (Salokannel & Virkkula 2010, 7,10.) Myöhemmin vuoden 1965 asemakaavassa on tehty

tonttikohtaisia asemakaavamuutoksia. Sen myötä kerrostalojen vinttien osia muutettiin asuintiloiksi ja ne liitettiin kerrosalaan. (Salokannel & Virkkula 2010, 12.)

Vuonna 1950 rakennettiin Teuvo Pakkalan koulu sekä myöhemmin Oulun Normaalikoulu. Suurimmat muutokset Raksilan asuinalueella ovat sijoittuneet 1950- ja 1960- lukujen vaihteeseen. Raksilan eteläisellä reunalla ollut Siltakatu kävi ahtaaksi kasvavalle liikenteelle ja sen tilalle tehtiin Kainuuntie. Lisäksi Syrjäkadun ja Ratakadun välisiltä tonteilta purettiin vanhat puutalot ja tilalle rakennettiin monikerroksiset kivialot. Ensimmäinen kerrostalo valmistui vuonna 1965 Syrjäkadulle (Kuva 3). (Salokannel & Virkkula 2010, 12.)

Jäähalli ja Oulun uimahalli rakennettiin 1970- luvun puolivälissä ja Raksilan entiset pellot hävisivät liikuntarakennusten myötä. Ostoskeskus rakennettiin Raksilan pohjoispuolelle vuonna 1976. Alueen entiset puutarhaviiljelmat muutettiin ostoskeskuksen parkkipaikoiksi. Tämän myötä Ratakadun varren kasvillisuusalue pienentyi (Kuva 4). Tehtaankadun reunalle syntyi Järventauksen puisto ja Teuvo Pakkalan puisto itäosaan nykyisen City-marketin vierelle. (Salokannel & Virkkula 2010, 12.)

*KUVA 3 Ilmakuva, Raksila (Oulun kaupunki, Tekninen keskus, Maa ja Mittaus
18.6.1972)*

Raksilan puutalojen heikentynyt kunto ja vuokrasopimuksien umpeutuminen olivat uhkatekijä 1980-luvun alussa. Kuitenkin vuonna 1983 kaupunki hyväksyi Raksilan perusparannuskohteeksi ja valtuuston päätöksen myötä 1984 vuokrasopimuksia jatkettiin vuoden 2020 loppuun. Sittenmin alettiin suunnitella rakennusten peruskorjausta ja Raksila kuului perusparannusohjelman kokeilualueisiin vuosina 1984-1988. Tänä aikana vuonna 1986 laadittiin Raksilan perusparannusohjeet. Perusparannusohjeita sovelletaan vielä nykypäivinäkin. (Salokannel & Virkkula 2010, 12-13.)

Vuosien kuluessa Raksilan läheinen urheilualue on myös kehittynyt muun muassa jääpallokentän ja pesäpallostadionin rakentamisen vuoksi. Muita Raksilan asuinalueella tapahtuneita muutoksia on ollut vuonna 2003 Puistikkokadun puiston valaistuksen

uusiminen ja ekopisteen avaaminen Raksilaan. Kaupunki uusi viheralueita vuonna 2006. (Salokannel & Virkkula 2010, 14- 15.)

KUVA 4 (© Maanmittauslaitos 2009- 2010) Viheralueet on merkitty kuvaan punaisella.

4.2 Raksilan puutaloalueen rakennustyyli

Puutaloalueen arkkitehtuuri jäljittelee klassistista kaupunkisuunnittelua, jossa toistuu säännöllinen rakennustapa ja yhtenäinen katukuva. Korttelit muodostuvat suorakulmaiseen katuverkostoon. Alueen pitkittäiskadut Syrjäkatu, Puutarhakatu ja Karjakatu katkaisevat leveän Puistikkokadun. Teuvo Pakkalankadulta kulkee vihreänä väylänä Puistikkokatu, joka jatkuu Puutarhakadulle saakka. Viherkaistat erottavat tien molemmilla reunoilla kulkevat jalkakäytävät ajoradasta. Puistikkokadulla kasvavat lehmukset paririveissä ja ne tuovat kadulle idyllisen tunnelman. Syrjäkadun ja Puutarhakadun väliin sijoittuu leikkipuisto, joka katkaisee ajoradan. Syrjäkadun, Puutarhakadun ja Karjakadun varrella kasvaa koivuja molemmin puolin. (Kuva 5). (Arvokkaita alueita Oulussa osa1 1999, 60- 61.)

*KUVA 5 Oulu, Puutarhakatua, valokuva: Kirsti Närhi ja Eero Ingman v. 1974.
(Pohjois-Pohjanmaan museon kokoelmat)*

Puutaloalueella talot on rakennettu pareittain katulinjan suuntaisesti kadunvarteen ja niiden etäisyys vaihtelee kuudesta yhteentoista metriin. Pihojen ulkorakennukset on rakennettu pareittain ja yhteen tai tontin takaosaan rajan lähelle rinnakkain. Pientalot ovat rakenteeltaan puuta ja kerroksia on 1-2, kerrostalot ovat kaksikerroksisia (Kuva 6). Rakennuksille tunnusomaista on yksinkertainen perusmuoto sekä harja- tai aumakatto. Muita yksityiskohtia voi löytää kuistien kattotaitteista ja ullakkoikkunoiden korostuksista. (Arvokkaita alueita Oulussa osa 1 1999, 61.)

KUVA 6 Oulu, Raksila. Syrjäkatu / Puistikkokatu. (Pohjois-Pohjanmaan museon kokoelmat)

4.3 Raksilan puutarhatoiminta

Oulun ensimmäinen siirtolapuutarha oli Castrenin perhepuutarhayhdistys. Se perustettiin vuonna 1918 Oulun kaupungin pormestarin J.A. Castrenin lahjoittamalle maalle pahentuvan asuntopulan aikaan kaikkein köyhimmille ihmisille. Puutarha sijaitsi Raksilan ja Karjasillan välissä molemmilla puolilla kaupunginojaa (Kuva 7). Kotipuutarha koostui kuuden hehtaarin kokoisesta alueesta ja se palstoitettiin noin 500 neliömetrin kokoisiksi alueiksi. Jokaiselle palstalle sai rakentaa 12 neliömetrin kokoisen mökin. Mökkipalstoja, joilla sai viljellä ainoastaan keittiökasveja, oli yhteensä 90 kappaletta. Mökit oli alun perin tarkoitettu vain kesäkäyttöön mutta mökkejä kehitettiin niin, että niistä muodostui kokovuotinen asumus koko perheelle. Ajan kuluessa tonteista

muovautui kauniita. Vuonna 1970 Castrenin puutarha lopetti toimintansa Kainuuntien linjauksen myötä. (Salokannel & Virkkula 2010, 10.)

KUVA 7 Oulu, Raksila. Castrenin pellot v. 1970. (Pohjois-Pohjanmaan museo, Uuno Laukan kokoelma)

Schuriginin kauppapuutarha sijaitsi nykyisellä ostoskeskusalueella. Venäjältä Suomeen muuttaneet Paul ja Anastasia Schurigin alkoivat pitää kauppapuutarhaa. Sieltä oululaiset saivat ostaa muun muassa kurkkua ja tomaatteja. Myöhemmin yritys joutui kuitenkin lopettamaan toimintansa, koska se sijaitsi lahjoitusmaalla ja Oulun kaupunki lunasti maat. (Salokannel & Virkkula 2010, 11.)

4.4 Perinteinen kasvillisuus Raksilassa

Raksilan perinteisen kasvillisuuden selvittämiseksi haastateltiin neljää Raksilan alueen alkuperäistä ja siellä kauan asunutta asukasta. Tämän pohjalta saatiin arvokasta tietoa siitä, miten alueen kasvillisuus sekä ulkonäkö ovat muuttuneet vuosikymmenten aikana. Lisäksi haastattelujen avulla selvitettiin Raksilan perinteistä kasvillisuutta. Haastattelut suoritettiin 25.3.- 29.3.2011 välisenä aikana.

Raksilan puutaloalueella on ollut vähän kasvillisuutta 1930- luvun lopulla. Alueella on ollut suurimmaksi osaksi peltoviljelystä ja tontit ovat olleet hyötykäytössä (Kuva 8). Tonteilla on kasvatettu ainakin tomaattia (*Solanum lycopersicum*), avomaankurkkua (*Cucumis sativus*) ja urheilualueella sijainneilla peltopalstoilla perunaa (*Solanum tuberosum*). Vuonna 1942 puutaloalueelle on istutettu rauduskoivuja (*Betula pendula*), jotka ovat säilyneet alkuperäisinä. Puista alkuperäisenä on säilynyt myös metsäkuusi (*Picea abies*) ja kotipihlaja (*Sorbus aucuparia*). Kurtturuusua (*Rosa rugosa*) sekä luonnonkasvillisuutta on myös esiintynyt alueella. Asukasmäärän kasvaessa ovat asukkaat lisänneet kasvillisuutta pihoihin.

KUVA 8 Oulu, Puutarhakatu 25 piha v. 1945. (Kuva: Anni Oja)

Kerrostaloalueen kasvillisuus on ollut vähäistä 1960-luvun loppupuolella. Koivurivistöt ovat olleet rajaamassa tontteja ja vanhimpiin puihin kuuluu koivu, jolla on ikää 46 vuotta. Haastattelussa nousivat esille myös hansaruusu (*Rosa* 'Hansa') ja norjanangervo (*Spiraea* 'Grefsheim'). Aukkaat ovat itse tuoneet mukanaan alueelle paljon kasvillisuutta muun muassa lähellä sijainneilta Castrenin puutarhapalstoilta ja Schuriginin puutarhalta. Näitä kasveja ovat esimerkiksi rantatädyke (*Veronica longifolia*), kullero (*Trollius*) ja päivänkakkara (*Leucanthemum vulgare*).

Raksilan perinteiseen kasvillisuuteen kuuluvat rauduskoivu (*Betula pendula*) ja hieskoivu (*Betula pubescens*). Koivua esiintyy tonttien rajoilla ja katujen varsilla riveittäin. Metsämänty (*Pinus sylvestris*), vaahtera (*Acer platanoides*) ja metsätammi (*Quercus robur*) ovat myös perinteistä kasvillisuutta. Haastatteluissa esille nousseita perennoja ovat harmaamalvikki (*Lavatera thuringiaca*), akileijat (*Aquilegia*), ruskolilja (*Lilium bulbiferum*) ja syysasteri (*Aster novi-belgii*). Ruusuista piharuusu (*Rosa x malyi*) ja pietarinruusu (*Rosa x majorugosa*) ovat alueen perinteistä kasvillisuutta (Kuva 9 ja 10).

KUVA 9 Oulu, Syrjäkatu 12. (Pohjois-Pohjanmaan museon kokoelmat)

KUVA 10 Oulu, Syrjäkatu 23 pihaa. Valokuva: Ahti Paulaharju 18.7.1964. (Pohjois-Pohjanmaan museon kokoelmat)

4.5 Asukasyhdistystoiminta

Raksilan asukasyhdistyksen perustamiskokous pidettiin vuonna 1984 ja ensimmäinen Raksila-lehti ilmestyi vuonna 1986. Yhdistys on toiminut aktiivisesti alueen viihtyisyyden sekä ympäristön hyväksi. Toiminnallaan vuonna 1995 yhdistys vaikutti siihen, että Järventauksen ja Teuvo Pakkalan puistot säilyivät. (Salokannel & Virkkula 2010, 13- 14.)

Vuonna 1996 asukasyhdistys laati ympäristöohjelman osaksi kaupungin ympäristöohjelmaa. Keskeisenä päämääränä on ollut toimia ympäristön kehittämiseksi asukkaiden näkökulmat huomioiden. Ympäristöohjelmassa on taustatietoa alueesta kuten rakennuskulttuurista, asemakaavoituksesta, väestömäärästä ja alueen palveluista. (Raksilan asukasyhdistyksen ympäristöohjelma 1996, 3-7.)

Oulun kaupunginvaltuusto hyväksyi vuonna 2004 Raksilan puutaloalueen yleiskaavassa arvokkaaksi suojelukohteeksi vuoden 2020 loppuun saakka. Päivitetyssä

ympäristöohjelmassa 2007- 2009 on käyty läpi tapahtuneita muutoksia ympäristössä ja laadittu teemoja, tavoitteita ja toimenpiteitä alueen kehittämistä varten. (Raksilan ympäristöohjelma 2007- 2009, 5-15.)

4.6 Raksilan aikaisemmat ohjeistukset

Vuonna 1986 laaditut puutaloalueen perusparannusohjeet on suunnattu asukkaille, omistajille sekä suunnittelijoille. Oulun kaupungin Kiinteistövirastossa asuntoasiainosastolla ohjeet on laatinut perusparannusarkkitehti Kirsti Junttila. Ohjeet sisältävät aihealueittain Raksilalle perinteistä ja tyyppillistä rakentamistapaa. Lisäksi ohjeissa annetaan viitteitä siitä, millaisia ongelmia puutaloalueella joudutaan ratkaisemaan perusparantamisen yhteydessä. Perusparannusohjeiden tavoitteena on olemassa olevan rakennuskannan järkevä ja taloudellinen käyttö, asunto- olojen parantaminen, hyvän asuinympäristön säilyttäminen ja kehittäminen sekä vanhan asuinrakennuskannan tyyppillisten piirteiden suojeleminen. (Raksilan perusparannusohjeet 1986, 2, ei sivunumeroa.)

Perusparannusohjeistuksen mukaan rakennuksiin liittyvä perusparantaminen, laajentaminen sekä lisärakentaminen tontilla olisi hyvä olla tasapainossa alkuperäisten rakennusten kanssa. Huomioon tulisi ottaa rakennusmateriaalit, rakennustapa, mittasuhteet, pinnat ja värytys. (Raksilan perusparannusohjeet 1986, 5.)

Perusparannusohjeista ilmenee, että pihaille ei ole tehty pihasuunnitelmaa. Pihat ovat viihtyisiä ja tontteja reunustavat lehtipuut. Pihoja on rajattu noin yhden metrin korkuisella puusäleaidalla, jonka väri on sama kuin päärakennuksella tai valkoinen. Viihtyisän ulko- oleskelualueen piirteisiin kuuluvat pihalla vakituisesti säilytettävien autojen paikat ja omat tilat tuuletukselle sekä pyykinkuivaukselle. Ohjeistuksessa on määritelty roska-astioiden sijoittaminen tontin perälle piharakennuksen suojaan. (Raksilan perusparannusohjeet 1986, 19.)

Perusparannusohjeissa on annettu suosituksia myös kasvillisuuden ja pihan pintamateriaalien suhteen. Kasvillisuudella voidaan erottaa leikki- ja oleskelutilat omaksi alueekseen. Hyötykasveja kuten marjapensaita ja raparperia voidaan käyttää

koristekasvien tapaan. Ohjeista ilmenee, että uutta kasvillisuutta suunniteltaessa kannattaa kiinnittää huomiota alueen ominaisiin sekä rakentamisajankohdalle tyypillisiin lajeihin. Pihojen pinnoitteissa olisi hyvä käyttää ohjeistuksen mukaan neutraaleja ratkaisuja ja asfaltointia tulisi välttää. (Raksilan perusparannusohjeet 1986, 19.)

5 Asukas- ja isännöitsijäkyselyn tulokset

5.1 Asukaskyselyn toteutus

Raksilan puutaloalueelle suoritettiin asukaskysely 21.2.- 3.3.2011 välisenä aikana. Kyselylomakkeet jaettiin Raksilan asukkaille 21.2.2011 sattuman varaisesti valittuihin postilaatikoihin tasaisesti koko asuinalueelle. Vastausaikaa annettiin viikko eli kyselylomake vastauksineen tuli palauttaa vastauskuoressa annettuun osoitteeseen 21.2.- 3.3.2011 välisenä aikana. Muutama kysely palautettiin hieman vastausajan jälkeen, mutta ne otettiin vastaan pienen vastausprosentin vuoksi. Kyselylomakkeita tulostettiin yhteensä 126 kappaletta. Yksi kysely suoritettiin hieman myöhemmin haastattelun yhteydessä. Postilaatikoihin jaettiin kyselylomakkeita yhteensä 125 kappaletta, joista vastauksia palautettiin 22 kappaletta. Kaiken kaikkiaan kyselylomakkeita vastauksineen palautettiin 23 kappaletta. Kyselyn vastausprosentti oli 18. Vastaukset luettiin läpi ja niiden pohjalta tehtiin yhteenveto tuloksista. Kyselyn vastauksista saatiin tietoa Raksilan kasvillisuudesta sekä asukkaiden toiveita kasvillisuuden hoidosta.

5.2 Asukaskyselyn tulokset

Kyselyn vastauksien perusteella pihoidella on ollut muun muassa kotipihlajia (*Sorbus aucuparia*), koivuja (*Betula*), tuomia (*Prunus padus*), metsäkuusia (*Picea abies*), metsämäntyjä (*Pinus sylvestris*), sembrämäntyjä (*Pinus cembra*), omenapuita (*Malus*), pihasyreeniä (*Syringa vulgaris*), unkarinsyreeniä (*Syringa josikaea*) ja norjanangervoa (*Spiraea 'Grefsheim'*). Pensasaitana on ollut esimerkiksi unkarinsyreeniä (*Syringa josikaea*), koristearoniaa (*Aronia x prunifolia*) sekä aitaorapihlajaa (*Crataegus grayana*). Myös perennoja on ollut paljon kuten kotkansiipeä (*Matteuccia struthiopteris*), humalaa (*Humulus lupulus*), akileijaa (*Aquilegia*), herttavuorenkilpeä (*Bergenia cordifolia*), liljoja (*Lilium*), ukonhattua (*Aconitum*) sekä kuunliljoja (*Hosta*). Pihoidella on kasvanut myös erilaisia luonnonkasveja esimerkiksi piharatamo (*Plantago major*), koiranputkea (*Anthriscus sylvestris*), kissankello (*Campanula rotundifolia*),

valkoopilaa (*Trifolium repens*), pujoa (*Artemisia vulgaris*), voikukkaa (*Taraxacum officinale*), leskenlehteä (*Tussilago farfara*) sekä niittyleinikkiä (*Ranunculus acris*). Ruusuista pihossa on kasvanut muun muassa juhannusruusua (*Rosa pimpinellifolia* 'Plena'). Hyötykasveista pihossa on kasvanut raparperia (*Rheum rhabarbarum*), viinimarjapensaita (*Ribes*) sekä karviaispensaita (*Ribes uva-crispa*). Vastauksista ilmenee, että piha-alueilla on ollut enimmäkseen puita ja pensaita. Kaikki istutukset ovat olleet aitojen vierustoilla. Tonteilla on ollut hyötyviljelystä ja luonnonkasvillisuutta. Lisäksi tonteilla on ollut 1950 -luvulla kasvimaata ja perunapeltoa.

Pihoihin on lisätty ajan saatossa paljon sekä uusia että myös perinteisiä kasveja. Esille nousseita eniten lisättyjä pensaita ovat muun muassa erilaiset angervot (*Spiraea*), ruusupensaat (*Rosa*) sekä syreenit (*Syringa*). Lisäksi muita istutettuja pensaita ovat esimerkiksi tuhkapensaat (*Cotoneaster*), pensashanhikit (*Dasiphora fruticosa* (*Potentilla* f.)) sekä marjapensaat. Vastausten perusteella esille nousseita istutettuja puita ovat olleet erilaiset omenapuut (*Malus*), kirsikkapuut (*Prunus*), luumupuut (*Prunus domestica*), vaahterat (*Acer platanoides*) sekä katajat (*Juniperus*). Vastausten mukaan pihoihin on istutettu myös pihlajia (*Sorbus*) sekä koivuja (*Betula*), jotka kuuluvat Raksilan perinteiseen kasvillisuuteen. Raksilan asukkaat ovat lisänneet pihoihinsa myös paljon perennoja. Näistä esimerkkinä ovat muun muassa herttavuorenkilpi (*Bergenia cordifolia*), humala (*Humulus lupulus*), ukonhattu (*Aconitum*), erilaiset liljat (*Lilium*), ukonkello (*Campanula latifolia*) sekä pioni (*Paeonia*). Asukkaat ovat myös istuttaneet kukkapenkkeihin kesäkukkia. Pihosta on poistettu vanhoja puita sekä pensaita, kuten koivuja (*Betula*), pihlajia (*Sorbus*) sekä ruusupensaita (*Rosa*). Lisäksi on poistettu mäntyjä (*Pinus*), tuomia (*Prunus*), viinimarjapensaita sekä perennoja.

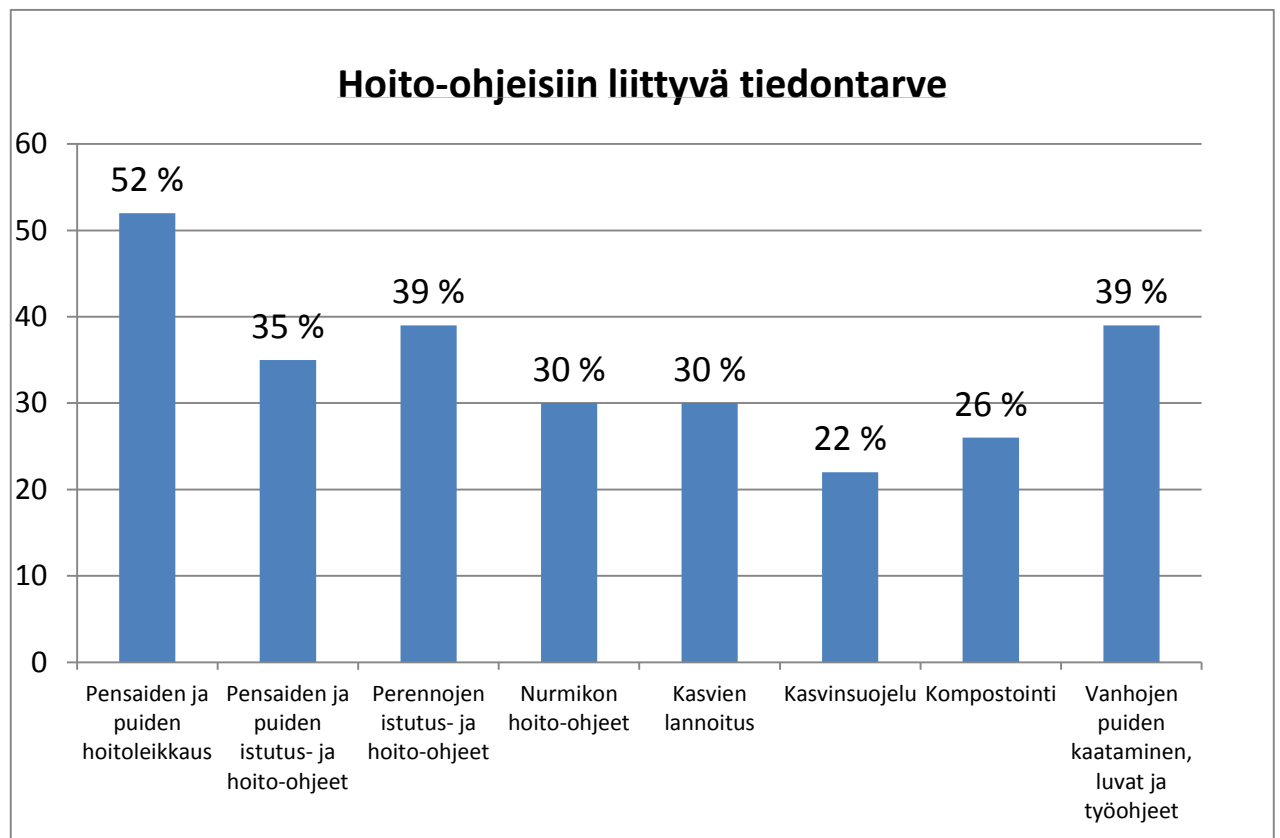
Vastausten perusteella pihoihin on tehty uudistuksia, esimerkiksi puuaitoja on uusittu perinteisin tavoin. Aidoitusta on myös jonkin verran muutettu esimerkiksi verkkoaidasta puuaidaksi ja pihojen sisääntulolle on tehty portti. Monissa pihossa on laitettu kiveystä sekä laatoituksia oleskelu- ja kulkuväylille ja alusmateriaaliksi pihojen toimintoja varten. Viheralueita ja kulkuväyliä on myös rajattu kiveyksillä kuten noppakivillä. Tonteille on lisätty myös pintamateriaaleja, kuten soraa, kivimurskaa sekä asfalttia. Jonkin verran muutoksia on tehty talojen ulkorakenteisiin. Vastauksista kävi ilmi, että

nurmialueita on lisätty ja perusparannettu. Piharakennuksia on purettu ja uudelleenrakennettu samaa tai eri käyttötarkoitusta varten. Pihoihin on rakennettu lisäksi autotalleja. Lisäksi pihoille on tehty kukkapenkkejä.

Vastausten mukaan Raksilan asukkailla on toiveita alueen uudistustarpeesta. Rajoille toivotaan aidan rakentamista sekä neuvoja siitä, mitä voi istuttaa näköesteeksi. Uudistustarvetta on kasvillisuuteen liittyen ja toiveena ovat ohjeet perennojen sijoittelusta sekä kestävästä kukista. Esille nousee myös nurmikον uudistaminen sekä korjaustoimenpiteet. Vanhojen puiden kaatamiseen on myös tarvetta vastauksien perusteella. Muita uudistustoiveita ovat muun muassa pihan helppohoitoisuus sekä vesiaiheen perustaminen.

Raksilan asukkailla on toiveena, että alue säilyisi mahdollisimman alkuperäisenä sekä puutarhanomaisena. Toiveena on, että alueen yhtenäisyys sekä perinteisyys sekä erityisesti puistot säilytettäisiin. Puistoja tulisi hoitaa, ja alue pitää siistinä. Alueella on paljon vanhoja puita ja vastauksista ilmenee, että asukkaat toivovat, että puihin kiinnitettäisiin enemmän huomiota ja että ymmärrettäisiin niiden merkitys muun muassa näkösuojana. Toiveena on, että pihoille istutettaisiin perinteisiä kasveja ja uudistuksia tehdessä huomioitaisiin Raksilan perinteet. Ohjeita toivotaan perinteisen kasvillisuuden ja puuston sekä pihakukkien elvyttämiseen. Valaistukseen toivotaan uudistusta sekä toiveena on, että kaupungin viher- ja puistopalvelu neuvoisi asukkaita aktiivisemmin vanhojen puiden suojelemisessa. Tärkeimmäksi toiveeksi vastausten perusteella nousee alueen perinteisyyden, puistomaisuuden sekä yhtenäisyyden säilyminen myös tulevaisuudessa.

Kyselyn avulla selvitettiin myös se, missä pihan hoitoon liittyvissä asioissa tarvitaan tietoa. Kuviossa 1 näkyy, mistä asioista Raksilan asukkaat toivovat saavansa tietoa pihan kasvillisuuteen liittyen. Vastanneilla oli mahdollisuus valita useita eri vaihtoehtoja, mistä he haluavat tietoa hoito-ohjeistukseen. Vastauksien määrästä laskettiin prosenttiosuudet.

KUVIO 1. Asukkaiden kasvien hoito-ohjeisiin liittyvä tiedontarve prosentteina vastauksista Raksilan puutaloalueella.

Lisäksi vastausten perusteella tietoa tarvitaan pihan sekä piha-aitojen suunnitteluun liittyen. Tietoa tarvitaan perinteisistä kasveista, niiden ostopaikoista sekä hoito- ja istutusohjeista. Ohjeistusta toivotaan istutettujen puiden suojaamiseen oikein ja hedelmäpuiden istutukseen ja hoitoon. Myös syreenin ja hedelmäpuiden leikkaukseen toivotaan ohjeistusta.

5.3 Raksilan puutaloalueen isännöitsijäkyselyn vastaukset

Asukaskysely suoritettiin myös puutaloalueen kerrostalojen isännöitsijöille, että saataisiin selville, millaista kasvillisuutta näillä alueilla on. Kyselyt lähetettiin 18.2.2011 postitse isännöitsijöille. Kyselyt postitettiin postimerkillä varustetun vastauskuoren kanssa kirjekuoressa ja vastaukset pyydettiin lähettämään vastauskuoressa olevaan osoitteeseen viimeistään 3.3.2011 mennessä. Kyselyjä postitettiin 14 kappaletta. Kyselyn vastauksia saatiin kuusi kappaletta. Vastaukset luettiin läpi ja niiden pohjalta tehtiin yhteenveto tuloksista. Kyselyjen vastausprosentti oli 42,9 %.

Kyselyn vastauksien perusteella koivu (*Betula*), pihlaja (*Sorbus*) ja syreeni (*Syringa*) ovat olleet yleistä kasvillisuutta puutaloalueella. Muuta kasvillisuutta ovat olleet juhannusruus (*Rosa pimpinellifolia* 'Plena'), unkarinsyreeni (*Syringa josikaea*), pensasruusu (*Rosa*), kielo (*Convallaria majalis*), apila (*Trifolium*), ratamo (*Plantago*), niittyleinikki (*Ranunculus acris*) sekä nokkonen (*Urtica dioica*). Vastauksien mukaan lisättyä kasvillisuutta ovat vaahtera (*Acer*), koristekirsikka (*Prunus*), lumipalloheisi (*Viburnum opulus* 'Pohjan neito'), syreeni (*Syringa*), kirsikkapuu (*Prunus*), idänvirpiangervo (*Spiraea chamaedryfolia*), vuohenjuuri (*Doronicum*), kullero (*Trollius*) ja kultapiisku (*Solidago virgaurea*). Poistettuun kasvillisuuteen kuuluvat koivut (*Betula*), jotka ovat kaatuneet tuulessa.

Vastausten mukaan pihojen kiveyksiä on asennettu ja uudistettu. Pintamateriaalien uusimiseen on käytetty soraa, sepeliä ja asfalttia. Aitoja on uusittu tarpeen mukaan. Kasvillisuuden osalta kukkapenkkejä on rajattu.

Vastanneista 50 % totesi, että pihalle on tehty pihasuunnitelma. Pihasuunnitelmat on tehty vuosien 1981 ja 2009 välisenä aikana. Vastanneista 33 % totesi, että pihalla on uudistustarvetta.

Kyselyn vastauksien mukaan toiveina ovat ympäristön ja puistojen säilyminen nykyisellään perinteitä noudattaen. Lisäksi toiveena on, että kaadettujen puiden tilalle istutetaan uusia puita. Vastausten mukaan toivotaan alueen kehittymistä muun ympäristön kehittymisen mukaan. Toiveena on myös oma leikkipaikka lapsille. Hoito-ohjeistukseen toivottiin tietoa erityisesti pensaiden ja puiden istutus- ja hoito-ohjeista.

5.4 Raksilan kerrostaloalueen isännöitsijöiden haastattelut

Haastattelut suoritettiin Raksilan kerrostaloalueen neljälle eri isännöitsijälle puhelinhaastatteluna. Kerrostaloalueella on myös viheralueita ja isännöitsijöitä haastatteleamalla selvitettiin, miten viheralueiden hoito kerrostaloalueella järjestetään ja mihin hoito perustuu. Puhelinhaastattelut suoritettiin 24.3.- 28.3.2011 välisenä aikana.

Vastausten perusteella nykyiset isännöitsijät ovat isännöineet kerrostaloja puolesta vuodesta 20 vuoteen. Kaikkien isännöitsijöiden vastauksista ilmenee, että kerrostaloalueilla ei ole erillistä hoitosuunnitelmaa tai hoitoluokkaa. Hoito perustuu muun muassa taloyhtiön ja kiinteistöhuoltoliikkeen väliseen sopimukseen ja kiinteistöhuolto tekee sovitut hoitotoimenpiteet alueella. Kiinteistöhuollon tehtävät ovat erilaisia taloyhtiöstä riippuen, mutta yleisesti ottaen tehtäviin kuuluvat muun muassa säännöllinen nurmikonleikkaus sekä pensaiden ja puiden hoitoleikkaukset. Muita viheralueilla olevia hoitotehtäviä ovat muun muassa kevätsiivous sekä lannoitukset. Yksi neljästä isännöitsijästä vastaa, että istutukset ovat aktiivisten asukkaiden tekoa ja he hoitavat istutukset itse. Osaan viheralueista kukkaistutukset tehdään vuodenajan mukaan.

Kunnostustoimenpiteitä, joita kerrostaloalueille on tehty, ovat vastausten mukaan laatoituksien uusinta, puuston uusiminen, asfalttipinnan uusiminen sekä nurmikon perusparannus. Viheralueille ei ole tehty tarkempia pihasuunnitelmia, mutta yksi neljästä isännöitsijästä vastaa, että alueelle on tehty suunnitelma pyöräkatoksen suunnittelun yhteydessä vuonna 2010. Suurempaa uudistustarvetta ei kerrostaloalueilla ole, mutta tarkoituksena on, että Syrjäkatu 4 kadun puoleinen julkisivu hoidetaan kuntoon kesällä 2011. Muita tulevaisuuden suunnitelmia ovat kerrostalon pihan peräosan uusiminen sekä muun muassa viemäröinnin ja kallistuksien peruskorjaus. Yksi neljästä isännöitsijästä vastaa, että uudistustarvetta on viihtyisyyden suhteen.

6 Raksilan kasvillisuuden nykytilanne

6.1 Nykyinen pihakasvillisuus

Raksilan nykyistä kasvillisuutta selvitettiin maastokäynneillä omilla havainnoilla puutaloalueen sekä kerrostaloalueen pihoilta. Lisäksi saatiin selville Raksilan tämän hetkistä kasvillisuutta puutaloalueelle suoritetun asukaskyselyn sekä Raksilassa kauan asuneiden asukkaiden haastattelulla. Näiden pohjalta pyrittiin selvittämään myös, mitä perinteisiä kasveja alueella on säilynyt ja millaisia muutoksia pihoilla on tapahtunut.

Perinteisestä kasvillisuudesta Raksilassa on nykypäivään saakka säilynyt muun muassa rauduskoivu (*Betula pendula*), hieskoivu (*Betula pubescens*), kotipihlaja (*Sorbus aucuparia*), vaahtera (*Acer platanoides*), syreeni (*Syringa*), ruusupensaat (*Rosa*), metsämänty (*Pinus sylvestris*), metsäkuusi (*Picea abies*) sekä sembrämänty (*Pinus cembra*). Asuinalueen pihoihin on lisätty sekä uusia että perinteisiäkin kasveja. Lisättyjä perinteisiä pensaita ovat esimerkiksi erilaiset angervot (*Spiraea*), ruusupensaat (*Rosa*) sekä syreenit (*Syringa*). Pihoihin on istutettu kotipihlajaa (*Sorbus aucuparia*) sekä koivuja (*Betula*), jotka kuuluvat myös Raksilan perinteiseen kasvillisuuteen. Perinteisistä perennoista alueella ovat säilyneet muun muassa akileijat (*Aquilegia*) ja harmaamalvikki (*Lavatera thuringiaca*).

Lisäksi muita istutettuja kasveja ovat tuhkapensaat (*Cotoneaster*), pensashanhikit (*Dasiphora fruticosa* (*Potentilla* f.)), omenapuut (*Malus*) sekä vaahterat (*Acer*). Alueelta löytyy myös terijoensalavaa (*Salix fragilis* 'Bullata'), isotuomipihlajaa (*Amelanchier spicata*), tuomea (*Prunus padus*), hopeasalavaa (*Salix alba* var. *sericea* 'Sibirica'), lehtikuusta (*Larix*), tammea (*Quercus robur*), kanadantuijaa (*Thuja occidentalis*) ja katajaa (*Juniperus*). Muun muassa raparperi, erilaiset marjapensaat sekä kasvimaan vihannekset ovat hedelmäpuiden lisäksi pihoista löytyviä hyötykasveja.

Raksilan pihojen nykyisessä kasvillisuudessa on myös runsaasti erilaisia pensaita. Näitä ovat esimerkiksi kuusama (*Lonicera*), hortensia (*Hydrangea*), tuoksuvatukka (*Rubus odoratus*), marja-aronia (*Aronia* 'Viking'), alppiruusu (*Rhododendron*), hernepensas

(*Caragana*), korallikanukka (*Cornus alba* 'Sibirica') sekä aitaorapihlaja (*Crataegus grayana*). Angervoista pihossa kasvaa muun muassa idänvirpiangervoa (*Spiraea chamaedryfolia*), koivuangervoa (*Spiraea betulifolia*), norjanangervoa (*Spiraea* 'Grefsheim') sekä rusopajuangervoa (*Spiraea x billiardii*). Ruusuja Raksilassa ovat muun muassa valamonruusu (*Rosa* 'Splendens'), tarhakurturuusu (*Rosa* 'Agnes'), juhannusruusu (*Rosa pimpinellifolia* 'Plena') ja hansaruusu (*Rosa* 'Hansa').

Alueella on lisäksi paljon perennoja kuten ukonhattu (*Aconitum*), erilaiset liljat (*Lilium*), kuunliljat (*Hosta*), herttavuorenkilpi (*Bergenia cordifolia*), kotkansiipi (*Matteuccia struthiopteris*), maahumala (*Glechoma hederacea*), kultapiisku (*Solidago virgaurea*), pikkutalvio (*Vinca minor*), kurjenpolvet (*Geranium*), töyhtöangervo (*Aruncus dioicus*), unikko (*Papaver*), ritarinkannus (*Delphinium*), päivänkakkara (*Leucanthemum vulgare*), kesäpikkusydän (*Dicentra formosa*), syysleimu (*Phlox paniculata*), jaloangervo (*Astilbe*), karpaattienkello (*Campanula carpatica*), valtikkanauhus (*Ligularia przewalskii*), lehtosinilatva (*Polemonium caeruleum*), kalliokielo (*Polygonatum odoratum*), ukonkello (*Campanula latifolia*) sekä pionit (*Paeonia*). Köynnöksistä pihoilta löytyy muun muassa humalaa (*Humulus lupulus*), alppikärhää (*Clematis alpina*) sekä karhunköynnöstä (*Calystegia sepium*).

Huomattava muutos Raksilan kasvillisuudessa on lajivalikoiman monipuolistuminen. Lisäksi pihojen ulkonäköön kiinnitetään enemmän huomiota ja tämä näkyy esimerkiksi kasvien käytön lisääntymisenä ja erilaisten pintamateriaalien kuten laatoituksien käytössä. Pihojen virkistyskäyttömahdollisuuksia on lisätty esimerkiksi kalusteilla ja pihan toimintojen jakamisella. Lisäksi autojen määrä on lisääntynyt. Pihojen hyötykäyttö on myös vähentynyt ja kasvillisuus on siirtynyt pihan reunoille.

6.2 Nykyinen julkisten alueiden kasvillisuus

Raksilan julkisten viheralueiden kasvillisuuden ja hoidon selvittämiseksi kysymyksiä (Liite 6) lähetettiin sähköpostilla Teknisen keskuksen ylläpitovalvojalle Anu Kokkoselle. Tietoa saatiin Oulun kaupungin hoitamista Raksilan katu- sekä puistoalueista. Vastaukset saatiin Anu Kokkoselta sekä ylläpitosuunnittelija Arja Karhulta. Opinnäytetyössä perehdyttiin pääasiassa pihojen kasvillisuuteen, mutta tavoitteena oli saada selville myös Raksilan kaupungin hoitamien viheralueiden tila sekä hoitosuunnitelma.

Oulun kaupungin hoidossa Raksilassa ovat julkiset viheralueet sekä katuviheralueet. Oulussa toimitaan tilaaja-tuottaja-mallilla. Raksila kuuluu keskustan alueurakka-alueeseen, jonka katu- ja viheralueita hoitaa Oulun tekninen liikelaitos. Raksilan asuinalue kuuluu hoitoluokkaan A3, mutta Puutarhakatu sekä kaupungin puoleinen osa Puistikkokadusta kuuluvat hoitoluokkaan A2. Alueita hoidetaan VHT'05:n mukaan (Viherympäristön julkaisu 32). Hoitoluokitusta on alettu tehdä vuodesta 1992 alkaen. Teknisen lautakunnan päätös hoitoluokituksista on vuodelta 2001. Eri vuodenaikoina tehdään normaalit hoitotoimet riippuen hoitoluokasta. (Karhu & Kokkonen 29.3.2011, sähköpostiviesti.) Hoitoluokassa A2 nurmikko hoidetaan siten, että se säilyy elinvoimaisena suuresta kulutuksesta huolimatta. Toimenpiteitä tehdään silloin, kun ulkonäköhaittoja esiintyy. Tavoitteena on, että nurmikko on yleisilmeeltään aina siisti. (Eskolainen 2005, 10.) Hoitoluokassa A3 nurmikon on annettava hoidettu vaikutelma ja nurmikon on oltava yleisilmeeltään yhtenäinen. Toimenpiteitä tehdään sen verran, että alue pysyy siistinä. (Eskolainen 2005, 12.) Molemmissa hoitoluokissa A2 ja A3 tavoitteena on pitää pensaat siisteinä, elinvoimaisina sekä näyttävinä lajien kasvutapa ja koko huomioiden. Puiden tulee olla elinvoimaisia, turvallisia, kauniita, pitkäikäisiä, rakenteellisesti kestäviä sekä lajilleen tyypillisiä. (Eskolainen 2005, 20, 25.)

Tulevaisuuden suunnitelmana Raksilan viheralueilla on Puistikkokadun leikkipaikan peruskorjaus. Se on ajoitettu leikkipuistojen kehittämissuunnitelmassa vuodelle 2010; saneeraus on kuitenkin viivästynyt taloustilanteen takia. Asemakaavoituksella on mietinnässä linja-autoaseman ja sen ympäristön sekä markettialueen uudelleen kaavoitus. Viheralueiden tulevaisuus riippuu näistä ratkaisuista ja alueen rakentamisaikataulusta. (Karhu & Kokkonen 29.3.2011, sähköpostiviesti.)

Raksilan puistoalueelta löytyvää perinteistä kasvillisuutta ovat muun muassa rauduskoivut (*Betula pendula*), puistolehmuksset (*Tilia x vulgaris*), palsamipoppelit (*Populus balsamifera* 'Elongata'), unkarinsyreenit (*Syringa josikaea*), tuhkapensaat (*Cotoneaster*), idänvirpiangervot (*Spiraea chamaedryfolia*) sekä kurtturuusut (*Rosa rugosa*). Raksilan viheralueelle tehtyjä uudistuksia ovat Teuvo Pakkalan puistosta poistetut ruhtinaanpoppelit (*Populus* 'Rasumowskiana') ja tehdyt korvausistutukset vuonna 2007 sekä Eeminpuiston peruskorjaus vuonna 2006. Raksilan alueelta on poistettu ruhtinaanpoppeleita (*Populus* 'Rasumowskiana') sekä joitakin vanhoja pensaita. Istutettuja kasveja ovat pylväskoivut (*Betula pubescens* f. *columnaris*), loimaankoivut (*Betula pendula* f. *crispa*), visakoivut (*Betula pendula* var. *carelica*), marjaomenapuut (*Malus baccata*), metsäkuuset (*Picea abies*) sekä sinikuusamat (*Lonicera caerulea*). (Karhu & Kokkonen 29.3.2011, sähköpostiviesti.)

Huonokuntoisia puita poistetaan ja korvataan tarpeen mukaan. Maisemallisesti tärkeitä puita kasvaa tonteilla ja tonttipuiden poistoa varten tontin haltijan on haettava lupa puunkaatoon rakennusvalvontavirastosta. Yleensä puiden poisto-/korvaustarve todetaan kevät- ja syyskierroksilla. Urakoitsijan velvollisuus on tarkkailla kadunvarsipuita ja puistopuita silmämääräisesti. Joskus maisemallisesti arvokkaille, isoille puille tehdään myös tarkempia kuntotutkimuksia mikroporalla. (Karhu & Kokkonen 29.3.2011, sähköpostiviesti.)

7 Hoito-ohjeistus asukkaiden käyttöön

Opinnäytetyön lopputuloksena laadittiin suoritettuna asukaskyselyn pohjalta pihan ja puuston hoito-ohjeistus (Liite 1) asukkaiden käyttöön. Hoito-ohjeistuksen tavoitteena on, että alueen kasvillisuus säilyisi hyväkuntoisena ja että asukkaat pystyisivät soveltamaan hoito-ohjeistusta pihojen kasvillisuuden hoitoon. Hoito-ohjeistus on tarkoitus laittaa Raksilan asukasyhdistyksen internetsivuille kaikkien asukkaiden saataville.

Hoito-ohjeistuksessa on kerrottu millainen on Raksilan perinteinen piha, taimien hankinnasta ja laadusta, pihasuunnittelusta sekä kasvien valinnasta. Hoito-ohjeistuksesta löytyvät tiedot myös kasvialustan parantamisesta, maanäytteenotosta, pensaiden ja puiden istutuksesta, perennojen istutuksesta ja hoidosta, istutusalueiden viimeistelystä, pensaiden ja puiden hoitoleikkauksista, nurmikon hoidosta, kompostoinnista, kasvinsuojelusta, puiden tilan arvioinnista sekä puutarhan perushoitotoimenpiteistä. Lisäksi ohjeistuksesta löytyvät ohjeet siihen, miten tulee toimia, kun halutaan kaataa puu Raksilassa.

8 Johtopäätökset

Kulttuurihistoriallisesti arvokkailla alueilla perinteisen kasvillisuuden säilyminen on tärkeää, sillä se ilmentää alueen ominaispiirteitä. Se voi olla kuitenkin myös haaste varsinkin kaupunkialueilla, sillä kaupungit kasvavat jatkuvasti, joten usein vanhat ja arvokkaat alueet voivat olla vaarassa hävitä sen vuoksi. Raksilan pihojen kasvillisuus on olennainen ja tärkeä osa asuinalueita, sillä se luo viihtyisyyttä pihoihin. Näin ollen opinnäytetyö on hyvin ajankohtainen, sillä Raksilan asukasyhdistyksellä on ollut tarvetta pihan ja puuston hoito-ohjeistukselle. Sen avulla voitaisiin säilyttää alueen perinteistä kasvillisuutta, mikä auttaisi alueen ominaispiirteiden säilymisessä. Myös asukaskyselyn tuloksista ilmenee, että hoito-ohjeistukselle on tarvetta.

Kyselyssä selvitettiin hoidon eri osa-alueiden tarve ja esille nousi erityisesti puiden ja pensaiden hoitoleikkaus, vanhojen puiden kaato, ohjeet ja työluvut sekä perennojen istutus ja hoito. Lisäksi vastauksista ilmeni, että asukkaat toivoisivat alueen säilyvän sellaisena kuin se on nykyin.

Raksilassa pitkään asuneiden asukkaiden haastattelun pohjalta selvitettiin Raksilan asuinalueen perinteistä kasvillisuutta. Haastattelujen vastausten perusteella usein esille nousseet perinteiset kasvit olivat rauduskoivu (*Betula pendula*), hieskoivu (*Betula pubescens*), metsäkuusi (*Picea abies*), kotipihlaja (*Sorbus aucuparia*), metsämänty (*Pinus sylvestris*), vaahtera (*Acer platanoides*), metsätammi (*Quercus robur*) sekä erilaiset ruusupensaat (*Rosa*). Näin ollen uusittaessa kasvillisuutta kannattaisi huomioida kyseiset kasvit.

Raksilan asuinalueen puusto on melko vanhaa ja kasvillisuus on monipuolistunut vuosikymmenten aikana. Pihan viihtyisyyteen sekä ulkonäköön kiinnitetään enemmän huomiota muun muassa laittamalla kiveyksiä sekä erilaisilla kasvivalinnoilla. Huomattavissa on myös innostus puutarhanhoitoon, mikä ilmenee muun muassa pihojen hyväkuntoisuutena sekä monipuolisina kasvillisuusalueina. Kasvillisuudella myös rajataan pihaa eri osa-alueisiin. Lisäksi pihat ovat jonkin verran hyötykäytössä.

Tärkeintä on erityisesti perinteisten ja alkuperäisten puiden ja pensaiden säilyttäminen pihoidilla. Neutraalit pintamateriaalit pihateillä pitävät myös yllä alueen perinteistä ilmettä. Pihojen hyvä kunto sekä näyttävyys ovat nykypäivänä tulleet tärkeämmäksi ihmisille, joten pihoihin halutaan laittaa kiveyksiä sekä näyttävää ja monipuolista kasvillisuutta. Raksilassa tulisi kuitenkin pihan kunnostus tehdä perinteisyyttä noudattaen, jotta sen kulttuurihistoriallinen arvo säilyisi myös tulevaisuudessa.

9 Pohdinta

Opinnäyteyömme tavoitteena oli selvittää kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Raksilan asuinalueen perinteistä kasvillisuutta ja tehdä pihan ja puuston hoito-ohjeistus asukkaiden käyttöön. Aineiston keräämiseksi suoritimme asukaskyselyn, haastattelimme neljää Raksilassa kauan asunutta asukasta sekä kerrostalojen isännöitsijöitä. Lisäksi keräsimme tietoa kirjallisuudesta, asukasyhdistyksen julkaisuista sekä vanhoja valokuvia. Saadaksemme tietoa julkisten viheralueiden hoidosta Raksilan alueella sekä toimintatavoista puiden kaatoon liittyen, lähetimme kysymyksiä sähköpostilla Oulun kaupungin Tekniselle keskukselle. Lisäksi kävimme paikan päällä kuvaamassa Raksilan pihojen kasvillisuutta ja tekemässä omia havaintoja.

Pohjamateriaalin keräämisen ja aineiston tarkastelun jälkeen lopputuloksena teimme pihan ja puuston hoito-ohjeistuksen. Aineistoa kerätessämme perehdyimme alueen historiaan, mikä auttoi ymmärtämään Raksilan alueen arvokkuuden. Tiedon keräämiseksi käytimme monenlaisia menetelmiä, joista tärkeimmiksi osoittautuivat asukaskysely, Raksilassa kauan asuneiden asukkaiden haastattelut, omat havainnot sekä valokuvat. Asukaskyselyn tulokset toivat esille asukkaiden toiveita hoito-ohjeistuksen tiedontarpeeseen liittyen. Haastattelujen avulla saimme selville alueen perinteistä kasvillisuutta. Asukaskyselyn vastausprosentti oli pieni, mutta vastauksista saatiin riittävästi tietoa. Tulevaisuudessa käytettäessä kyselymenetelmää tiedonhaun apuna kannattaa miettiä keinoja, kuinka vastausprosentti saataisiin isommaksi. Mikäli suorittamamme asukaskyselyn vastausmäärä olisi ollut suurempi, sillä olisi voinut olla vaikutusta hoito-ohjeistuksen sisältöön.

Opinnäytetyö oli ajankohtainen, sillä Raksilan asukasyhdistyksellä oli toiveena saada hoito-ohjeistusta alueelle, jotta perinteinen kasvillisuus säilyy pidempään. Hoito-ohjeistuksesta on hyötyä Raksilan asukkaille sekä se on tärkeä kasvillisuuden hyvinvoinnin kannalta.

Opinnäytetyö eteni tekemämme aikataulun mukaan ja työhön käytettiin riittävästi aikaa. Hoito-ohjeistuksen laatiminen oli opettavainen ja hyödyllinen prosessi. Sitä tehdessä tuli kerrattua jo koulussa läpi käytyjä asioita sekä opittua paljon uutta. Koemme opinnäytetyön vastaavan työelämän tarpeita.

Haluamme kiittää suuresti kaikkia opinnäytetyössämme mukana olleita henkilöitä: ohjaava opettaja Pirjo Siipola, Raksilan asukasyhdistyksen puheenjohtaja Lea Salokannel, Timo Takala, Päivi Latvalehto, Paula Syri, Oulun kaupunki Tekninen keskus, Kaupungin arkisto, haastateltavat ja mukana olleet asukkaat, alueen isännöitsijät, Raksilan perinneyhdistys, Pohjois-Pohjanmaan museo ja muut opinnäytetyössä meitä auttaneet.

Lähteet

Painetut lähteet:

Arvokkaita alueita Oulussa osa 1 1999. Oulun kaupunkisuunnittelu. Oulun kaupungin keskusvirasto/ Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä. Sarja A 134. Oulu: Oulun kaupungin painatuskeskus.

Viheralueiden hoito VHT'05 Laatuvaatimukset, määrämittauserusteet, työohjeet. 2005. Eskolainen, M. (toim.) Viherympäristöliitto julkaisu 32. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Raksilan asukasyhdistyksen ympäristöohjelma. 1996. Raksilan asukasyhdistyksen toimikunnan työryhmän laatima ympäristöohjelma osaksi Oulun kaupungin ympäristöohjelmaa.

Raksilan perusparannusohjeet 1986. Oulun kaupunki kiinteistövirasto asuntoasiainosasto.

Raksilan ympäristöohjelma 2007- 2009. Raksilan asukasyhdistys Ry.

Räty, E. 2009. Viheralueiden puut & pensaat. Viides köynnöksillä laajennettu painos. Taimistoviljelijät Ry. Helsinki: Artprint Oy.

Salokannel, L. & Virkkula, S. 2010. Raksilan synty, nykyhetki ja tulevaisuuden näkymät. Raksila-lehti. Raksilan asukasyhdistys RY:n julkaisu/ Joulukuu 2010, 7-15.

Särkkä J. & Ukonaho E. H. 2000. Pohjolan perennat. Toinen painos. Painopaikka: Laatupaino Oy.

Sähköiset lähteet:

Karhu, A., ylläpitosuunnittelija & Kokkonen A., ylläpitovalvoja, Oulun kaupunki
Tekninen keskus. VS: Kysymykset raksilasta. Sähköpostiviesti Anu.Kokkonen@ouka.fi
29.3.2011.

Oulun kaupunki, Tekninen keskus. Opaskartta. 2011. Hakupäivä 8.11.2011.
<http://kartta.ouka.fi/>

Raksila. Asukasyhdistystoiminta. 2011. Hakupäivä 20.10.2011.
<http://www.raksila.fi/sivut/index.php?areaid=omatsivut&subid=5>

LIITE 1

Hoito-ohjeistus (alkaa seuraavalta sivulta)

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Raksilan asuinalueen pihan ja puuston hoito-ohjeistus asukkaiden käyttöön

Haverinen Tiina & Kalijärvi Mira

Opinnäytetyön liite

Puutarhatalous

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Sisällys

1 Raksilan pihojen kehitys.....	3
2 Raksilan perinteinen piha.....	3
3 Tietoa pihasuunnittelusta	6
4 Taimien hankinta ja laatu.....	7
5 Kasvualustan parantaminen	7
6 Ohjeet maanäytteen ottoon	8
7 Istuttaminen.....	9
8 Puiden istutus.....	10
9 Puiden tuenta.....	10
10 Pensaiden istutus	11
11 Havukasvien istutus	11
12 Perennojen istutus	11
13 Perennojen sijoittelu.....	11
14 Istutusalueiden viimeistely	12
15 Lehtipuiden hoitoleikkaukset.....	13
16 Hedelmäpuiden hoitoleikkaukset	15
17 Lehtipensaiden hoitoleikkaukset	18
18 Marjapensaiden hoitoleikkaukset.....	19
19 Lehti ja havupensasaitojen hoitoleikkaukset.....	21
20 Havupuiden ja havupensaiden hoitoleikkaukset	22
21 Nurmikon hoito	23
22 Kompostointi.....	25
23 Kasvinsuojelu.....	26
24 Puiden kunnon arviointi.....	27
25 Puun kaataminen Raksilassa	29
26 Perennojen hoito	30
27 Pihan kasvillisuuden perushoitotoimenpiteet	31
Lähteet	33

1 Raksilan pihojen kehitys

Raksilan kaupunginosa sijaitsee lähellä Oulun ydinkeskustaa. Erityisesti puutaloalue on kulttuurihistoriallisesti arvokas alue Raksilassa. Ennen alue oli suurelta osin peltoviljelyksessä ja tontit olivat hyötykäytössä. Rakennettaessa alueelle taloja rakennustyylillä oli yhtenäinen, ja yhdessä talossa oli monta asuntoa. Vuosien saatossa alue on muuttunut; muun muassa peltoalueet ovat hävinneet ja pihojen kasvillisuus on lisääntynyt. Pihat ovat enimmäkseen virkistyskäytössä ja kasvillisuuteen sekä pihojen ulkonäköön kiinnitetään enemmän huomiota. Näin ollen Raksilan alue on kehittynyt vihreäksi puutarhakaupunginosaksi.

2 Raksilan perinteinen piha

Suunniteltaessa pihan kunnostusta Raksilassa tulisi huomioida perinteisyyden säilyminen. Pihan materiaalihankinnoilla ja kasvivalinnoilla voidaan pitää perinteisyyttä yllä. Tontin rajauksessa tulisi käyttää noin yhden metrin korkuista puusäleaitaa. Väriltään aidan tulisi olla valkoinen tai sama kuin päärakennuksella. Aidan rakentamiseen tarvitaan kuitenkin lupa. Lupaa hakiessa ota yhteyttä Oulun Rakennusvalvonnan tarkastusarkkitehtiin. Lisätietoa aidan rakentamisen lupamenettelystä löytyy osoitteesta:

<http://www.ouka.fi/rakennusvalvonta/luvat/aitailmoitukset.htm>

Tontteja reunustavat lehtipuut tulisi säilyttää. Mikäli puita halutaan kaataa, tulee siitä sopia Oulun kaupungin kanssa. Pihoiden tulisi olla vakituisesti säilytettävien autojen paikat sekä omat tilat tuuletukselle ja pyykinkuivaukselle.

Valittaessa pihaan pinnoitteita tulisi käyttää mieluiten neutraaleja ratkaisuja. Asfaltointia tulisi välttää. Päällysteenä voidaan käyttää esimerkiksi soramurskettä (raekoko 0-12 millimetriä) tai seulottua luonnonsoraa. Muita luonnonmukaisia vaihtoehtoja ovat kalliomurskapäällysteet, kuten kivituhkapäällyste (raekoko 0-4 millimetriä, 0-6 millimetriä tai 0-8 millimetriä) ja sepelipäällyste (raekoko vaihtelee 3-6 millimetrin ja 4-8 millimetrin välillä). Pihoihin voidaan rajata leikki- ja oleskelualueet kasvillisuuden avulla. Koristekasvien lisäksi puutarhaan voidaan istuttaa hyötykasveja kuten raparperia ja marjapensaita.

Haastatteluissa usein mainittuja kasveja Raksilassa:

Perinteisiä perennoja ovat esimerkiksi harmaamalvikki (*Lavatera thuringiaca*), akileijat (*Aquilegia*), ruskolilja (*Lilium bulbiferum*), sekä syysasterit (*Aster novi-belgii*).

Perinteisiä pensaita ovat juhannusruusu (*Rosa pimpinellifolia 'Plena'*), piharuusu (*Rosa x malyi*) ja pietarinruusu (*Rosa x majorugosa*).

Perinteisiä puita ovat rauduskoivu (*Betula pendula*), hieskoivu (*Betula pubescens*), metsäkuusi (*Picea abies*), kotipihlaja (*Sorbus aucuparia*), metsätammi (*Quercus robur*), vaahtera (*Acer platanooides*) ja metsämänty (*Pinus sylvestris*). Kasvillisuudesta erityisesti puilla ja pensaille on merkitystä perinteisen ilmeen säilymiseen.

Suomessa on paljon myös muita vanhoja kasveja, jotka ovat säilyneet puutarhoissa, puistoissa sekä hautausmailla ja siten sopeutuneet hyvin Suomen oloihin. Niitä kannattaakin käyttää perinteisessä rakennusmiljöössä. Kotimaiset ja kestävät kasvit helpottavat osaltaan puutarhanomistajan työtaakkaa, koska ne ovat helppohoitoisia.

Vanhoja ja kestäviä puita ovat esimerkiksi:

- tuomi (*Prunus padus*)
- marjaomenapuu (*Malus baccata*)
- siperianomenapuu (*Malus prunifolia*)
- rauduskoivu (*Betula pendula*)
- kotipihlaja (*Sorbus aucuparia*)
- tarhaomenapuu (*Malus domestica*)

Lisätietoa vanhoista ja kestävästä tarhaomenapuun lajikkeista löytyy alan kirjallisuudesta (katso seuraava sivu).

Vanhoja ja kestäviä perennoja ovat esimerkiksi:

- peurankello (*Campanula glomerata*)
- ukonkello (*Campanula latifolia*)
- lehtosinilatva (*Polemonium caeruleum*)
- isoritarinkannus (*Delphinium elatum*)
- kevätkuohenjuuri (*Doronicum orientale*)
- kyläkurjenpolvi (*Geranium pratense*)
- verikurjenpolvi (*Geranium sanguineum*)
- rusopäivänlilja (*Hemerocallis fulva*)
- keltapäivänlilja (*Hemerocallis lilio-asphodelus*)
- päivänkakkara (*Leucanthemum vulgare*)
- palavarakkaus (*Lychnis chalconica*)
- puistolemmikki (*Myosotis sylvatica*)
- tarhapioni (*Paeonia x festiva*)
- syysleimu (*Phlox paniculata*)
- ruskolilja (*Lilium bulbiferum*)
- tiikerililja (*Lilium lancifolium*)
- särkynyt sydän (*Lamprocapnos spectabilis* syn. *Dicentra spectabilis*)
- pihaesikko (*Primula x pubescens*)
- kultapallo (*Rudbeckia laciniata 'Goldball'*)
- harmaamalvikki (*Lavatera thuringiaca*)
- akileijat (*Aquilegia*)
- syysasterit (*Aster novi-belgii*)

Vanhoja ja kestäviä pensaita ovat esimerkiksi:

- pihasyreeni (*Syringa vulgaris*)
- lumipalloheisi (*Viburnum opulus* 'Pohjan neito')
- pajuangervot (*Spiraea*)
- viitapihlaja-angervo (*Sorbaria sorbifolia*)
- idänvirpiangervo (*Spiraea chamaedryfolia*)
- siperianhernepensas (*Caragana arborescens*)
- taikinamarja (*Ribes alpinum*)
- korallikanukka (*Cornus alba* 'Sibirica')
- aitaorapihlaja (*Crataegus grayana*)
- siperianorapihlaja (*Crataegus sanguinea*)
- kuusamat (*Lonicera*)
- jasmikkeet (*Philadelphus*)
- villaheisi (*Viburnum lantana*)
- isotuomipihlaja (*Amelanchier spicata*)
- juhannusruusu (*Rosa pimpinellifolia* 'Plena')
- venäjänruusu (*Rosa glabrifolia*)
- valamonruusu (*Rosa* 'Splendens')
- suviruusu (*Rosa* 'Poppius')
- papulanruusu (*Rosa* 'Papula')
- kempeleenruusu (*Rosa x malyi* 'Kempeleen Kaunotar')
- tornionlaaksonruusu (*Rosa majalis* 'Tornedal')
- punalehtiruusu (*Rosa glauca*)

Lisätietoa kasveista löytyy osoitteesta:

<http://suomalaintaimi.fi/aiheet/kasvitietoa>
ja teoksista

Alanko P. & Kahila P. 2005. Palavarakkaus ja särkynyt sydän

Blomqvist, L. 2005. Pohjoisen omenat

Blomqvist, L. 2011. Puutarhan hedelmäpuut

Krannila, A. & Palo, A. 2008. Omenapuu

3 Tietoa pihasuunnittelusta

- Kun haluat uudistaa pihaa, tarvitset pihasuunnitelman.
- Ota yhteyttä alan ammattilaiseen: hortonomi, maisema-arkkitehti, puutarhuri. **Lisätietoa alan ammattilaisista löydät osoitteista:** <http://www.viheraluesuunnittelijat.fi/> ja <http://www.viheraluerakentajat.fi/>
- Pihaa suunniteltaessa on otettava huomioon useita asioita, jotta suunnitelma onnistuu. Näitä ovat esimerkiksi ilmastolliset asiat kuten ilmastovyöhyke, lumimäärät, ilmansuunnat ja routasyvyys, tontin ominaisuudet kuten rakennukset, maaperä, tontin muoto ja koko, maaston muodot ja kasvillisuus. Tärkeitä asioita ovat myös perheen toiveet ja tarpeet sekä ympäröivä alue.
- **Lisätietoa pihasuunnittelusta löydät osoitteista:** <http://www.viheraluesuunnittelijat.fi/pihaopas/> ja <http://www.puutarhaunelma.fi/>
- **Lisätietoa pihan kunnostuksesta löytyy teoksesta:** Pihan peruskorjaus ja rakentaminen, Rätty, E., Taimistoviljelijät.
- **Lisätietoa kasveista löytyy** <http://suomalaintaimi.fi/aiheet/kasvitietoa>, **alan kirjallisuudesta** kuten Rätty, E. 2009. Viheralueiden puut ja pensaat ja Särkkä, J. & Ukonaho, E. H. 2000. Pohjolan perennat **sekä lehdistä** kuten Kotipuutarha ja Viherympäristö.

Hortonomi

- Viherrakentaminen ja viheralueiden ja pihojen suunnittelu
- Neuvontatehtävät

Maisema-arkkitehti

- Viheralueiden suunnittelu, maisema-arkkitehtuuri

Puutarhuri

- Viheralueiden rakennus- ja hoitotehtävät

Kasvien valinta

- Huomioi pihan eri käyttötarkoitukset sekä pihapiirin rakennukset muotoineen ja väreineen.
- Kasvivalinnoilla pystytään korostaa ja peittää pihan piirteitä. Lisäksi kasvit toimivat näkö-, tuulen- ja auringonsuojana sekä niillä voidaan jakaa tontti eri alueisiin.
- Kasveja valittaessa huomiota kiinnitetään myös kasvin kokoon täysikasvuisena, väreihin, syysväriin, kasvupaikkavaatimuksiin, kukinta-aikoihin sekä hoidon tarpeeseen. Älä istuta isoja puita pieneen tilaan tai liian lähelle rakennuksia!
- Kannattaa sijoittaa kasvit tontille selkeisiin ryhmiin.
- Puiden ja pensaiden menestymistä eri ilmastoalueilla kuvaavat kahdeksan vyöhykettä, joihin Suomi on jaettu. Oulu kuuluu kasvuvyöhykkeeseen V. Kannattaa valita kasveja, jotka kuuluvat pohjosiin kasvuvyöhykkeisiin V, VI, VII ja VIII.

4 Taimien hankinta ja laatu

- Taimia ostettaessa kannattaa kysyä myyjältä ohjeita muun muassa kasvin kasvupaikkavaatimuksista, hoidosta, talvisuojauksesta ja lannoituksesta.
- Lähialueen taimistoja voi löytää osoitteesta: <http://suomalaintaimi.fi/kartta>
- Taimia ostettaessa niissä ei saa olla kasvitauteja, tuholaisia eikä vaurioita.
- Kasvissa tulee olla nimilappu, josta ilmenee muun muassa kasvin nimi, lajike ja viljelijän tai myyjän nimi.
- Kannattaa valita alkuperältään suomalaisia kasvilajeja. Myös taimien lisäyslähde vaikuttaa pensaiden ja puiden menestymiseen.

5 Kasvualustan parantaminen

- Kun perustetaan uusia istutusalueita, kannattaa mullasta ottaa ensin viljavuusnäyte, jotta tarvittava maanparannus sekä lannoitus tehdään oikein.
- Viljavuustutkimus antaa selkeät ohjeet kalkituksesta, lannoituksesta sekä maanparannuksesta.

Maanparannus

- Maanparannus tehdään ennen kasvien istuttamista paikalleen.
- Maanparannusaineet sekoitetaan hyvin ruokamultakerrokseen ja maa-ainekseen, jolla täytetään istutuskuopat.
- Ainekset sekoitetaan toisiinsa lapiolla tai jyrsimellä.
- Sopivia maanparannusaineita ovat muun muassa komposti, turve ja kivennäismaat.

Lannoitus

- Maata voidaan lannoittaa orgaanisilla tai epäorgaanisilla lannoitteilla. Esim. kanankakka ja karjanlanta ovat orgaanisia lannoitteita, kun taas erilaiset mineraaleista ja ilman typestä valmistetut tuotteet ovat epäorgaanisia lannoitteita.
- Epäorgaanisia lannoitteita saa sekä moniravinteisina että yksiravinteisina.
- Puutarhamyymälöistä tai maanäytteiden avulla esimerkiksi Viljavuuspalvelusta voi selvittää puu- sekä pensaskohtaisia lannoitusohjeita.
- Käytä suojakäsineitä lannoituksen aikana.
- Varo lannoittamasta maata liikaa.

Kalkitus

- Maaperän pH-luku sekä maalajin raekoko ja humuspitoisuus vaikuttavat siihen kuinka paljon kalkkia tarvitaan.
- Sopiva happamuus eli pH puutarhamaalle on 6-7.
- Kasvualustan pH:n ollessa liian alhainen sitä nostetaan lisäämällä kalkkia kasvualustaan.
- Hyvin tehty kalkitus on tärkeää perustamisvaiheessa.
- Peruskalkitusena voidaan antaa kalkkia noin 40- 90 kilogrammaa per 100 neliometriä.

6 Ohjeet maanäytteen ottoon

Ohjeet näytteen ottoon omasta puutarhasta:

Oikea ajankohta näytteen ottoon on aikaisin keväällä roudan sulamisen jälkeen ennen lannoitusta. Myös syksy ennen kuin maa routaantuu, on hyvää näytteenottoaikaa.

Näytteenottoon tarvitset: kaira tai lapi, ämpäri. **Muista, että näytteenottovälineiden tulee olla puhtaita!**

1. Ota näyte joko kairaamalla tai lapiolla
2. Ottaessasi kairalla maanäytteen, kairaa näytettä muokkauskerroksen syvyyden verran. Poista pohjamaa ja nurmikoilta pintamaa näytteestä.
3. Lapiolla ottaessasi näytettä, ota se noin 20 senttimetriä syvän kuopan reunasta noin 2 senttimetriä leveänä kaistaleena.
4. Ota ämpäriin näytteitä noin seitsemästä eri kohdasta ja sekoita ne huolellisesti ämpärissä.
5. Ota näytettä ämpäristä 4 desilitraa ja lähetä näyte tutkittavaksi laboratorioon.

Tasaisesti lannoitetulta kasvimaalta riittää yksi näyte. Perennapenkistä, mansikkamaalta tai marjapensasalueelta otetaan omat näytteet jokaisesta erikseen. Jos näytteitä on useita, ne tulee numeroida selkeästi.

Näin lähetät näytteen:

- Lähetä näyte laboratorioon mahdollisimman pian näytteenoton jälkeen.
- Älä kuivaa näytettä!
- Pakkaa näyte/näytteet kestävään muovipussiin.
- Jos näytteitä on useita, pakkaa ne pahvilaatikkoon.
- Laita näytteiden mukaan tutkimustilauskaavake.

➤ Lisätietoa osoitteesta:

<http://www.suomenymparistopalvelu.fi/index.php?p=Kotipuutarhaanalyysi>

7 Istuttaminen

- Istuta taimet mahdollisimman pian ostamisen jälkeen.
- Vältä juuriston kuivumista.
- Kasveja voidaan istuttaa koko sulan maan ajan riippuen lajikkeesta.
- Huolehdi säännöllisestä kastelusta, että kasvi juurtuu hyvin.

TAULUKKO 2. Kasvien istutuskuoppien syvyydet

Kasvit	cm
Puut	80-100 cm
Köynnökset ja ryhmäruusut	60 cm
Pensaat ja isot perennat	50 cm
Perennat	30-40 cm
Nurmikko	20 cm

TAULUKKO 1. Kasvien istutusetäisyydet

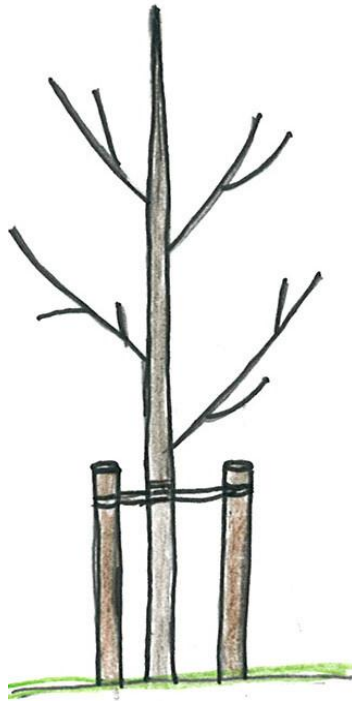
Puut	Taimiväli
Isot puut	3-10 m
Pienet puut	2-6 m
Pensaat ja muut kasvit	Taimitiheys
Isot pensaat	0,7 kpl/m ²
Keskikokoiset pensaat	1,5 kpl/m ²
Matalat pensaat	2,5 kpl/m ²
Isot kukkakasvit	4 kpl/m ²
Keskikokoiset kukkakasvit	6 kpl/m ²
Pienet kukkakasvit	12 kpl/m ²
Ryhmäruusut	8 kpl/m ²

8 Puiden istutus

- Maahan kaivetaan riittävän iso kuoppa, jotta juuripaakku sopii siihen hyvin.
- Puuta ei saa istuttaa liian syvälle ja juurien niskat tulisi jäädä näkyviin.
- Lehtipuun juuripaakun pintaa voi leikata halki muutamasta kohdasta ja levittää juuret luonnonmukaiseen asentoon.
- Puu tulee istuttaa vähän ympäristöstään koholla olevaan kasvualustaan.
- Kun kasvi on saatu sopivaan kohtaan, kasvualusta tiivistetään puun ympäriltä kevyesti polkien ja puu kastellaan huolellisesti ja runsaasti.
- Puun ympärille kannattaa jättää halkaisijaltaan noin kahden metrin alue. Alueen tulisi olla nurmeton sekä rikkaruohoton. Rungon ympäröivän alueen voi peittää noin 10 senttimetriä vahvalla kerroksella puunkuori- tai oksahaketta.

9 Puiden tuenta

- Puu tuetaan esimerkiksi noin 50 cm korkeilla tukiseipäillä (kuva 1).
- Seipäät asennetaan vallitsevan tuulensuunnan mukaan, jotta vähennettäisiin puun rungon ja tukiseipään hankautumisen riskiä.
- Tukiseipäät voidaan poistaa ensimmäisen kasvukauden jälkeen.
- Huolehdi ettei puuhun synny hankausvaurioita.
- Sidonauhan tulee olla tarpeeksi joustavaa. Sidontaan voi käyttää esimerkiksi sidontamuovinauhaa tai muuta vastaavaa narua.
- Side on pyrittävä sitomaan niin, ettei se pääse liikkumaan pystysuunnassa.
- Jottei rungon paksuuskasvu aiheuttaisi kuristumista tai siteiden löystymistä, on siteet hyvä tarkistaa ainakin kerran kasvukaudessa.

Kuva 1. Puun tuenta

10 Pensaiden istutus

- Istutuskuopan on oltava niin iso, että taimen juuristo sopii siihen hyvin.
- Kasvualusta tiivistetään juuriston ympäriltä hyvin mutta varotaan kuitenkin liiallista tiivistämistä.
- Jos pensaita istutetaan seinän viereen, ne tulee sijoittaa ainakin 50 senttimetrin etäisyydelle seinästä.
- Lopuksi huolehditaan riittävästä kastelusta.
- Marjapensaat kannattaa tukea esimerkiksi tukirakennelmilla.
- Kun istutetaan pensaita, kaivetaan ensin yhtenäinen ja suora noin 50 senttimetriä syvä ja 50 senttimetriä leveä istutusoja. Taimia istutetaan noin 3-4 kappaletta metrin matkalle.

11 Havukasvien istutus

- Havukasvien suotuisin istutusajankohta on keväällä tai elo-syyskuussa. Syysistutuksen on kuitenkin ehdittävä juurtumaan ennen talvea.
- Havukasveja hoidettaessa on muistettava varjostaa keväällä ja kesällä istutetut taimet muutama viikko istutuksen jälkeen. Näin aurinko ei pääse kuivattamaan niitä. Liian voimakkaalta ja kuivattavalta kevättauringolta varjostetaan taas syksyllä istutetut taimet.

12 Perennojen istutus

- Perennat ovat monivuotisia, ruohovartisia kasveja.
- Sopiva istutussyvyys on kasvien entinen syvyys tai vähän tätä syvempi.
- Juuripaakku kastellaan hyvin ennen istuttamista.
- Kun taimet on istutettu maahan, kasvualusta tiivistetään käsin painamalla tai polkemalla sitä juuriston ympärille.
- Perennaistutuksia perustettaessa on hyvin tärkeää huolehtia rikkakasvien poistosta, sillä myöhemmin se on kemiallisesti tai kitkemällä hankalaa.
- Rikkakasvien estämiseksi kukkaryhmissä voidaan käyttää kateainetta esimerkiksi puun kuorta.
- Istutuksen jälkeen huolehditaan riittävästä kastelusta.

13 Perennojen sijoittelu

- Puutarhamyymälöissä on saatavilla erivärisiä ja eri aikoihin kukkivia perennoja.
- Kukinta-aikojen pituudet vaihtelevat perennalajeilla, joten niiden mukaan voidaan suunnitella koko kesän kukkivia istutusryhmiä.
- Näyttävän ja selkeän lopputuloksen saamiseksi kannattaa istuttaa ryhmiin.
- Jotta kokonaisuudesta ei tulisi liian levoton, on kannattavaa valita istutukseen vain muutamaa eri väriä.
- Isoimmat perennat istutetaan istutusryhmässä yleensä keskelle tai taustalle. Näin saadaan näkymään paremmin pienemmät perennat ryhmän reunoilla ja edustalla.

14 Istutusalueiden viimeistely

- Parin ensimmäisen kasvukauden aikana pidä kasvualusta puhtaana muusta kasvillisuudesta.
- Pidä kasvin istutusalue mulloksella tai käytä jotain katemateriaalia. Kasvialustan katteeksi sopivia materiaaleja ovat esimerkiksi katekangas, kuorihake sekä puiden ja pensaiden lehdet.
- Nurmikon voi erottaa istutusryhmistä kestopuureunuksilla, betoni- tai luonnonkivillä.
- Suojaa taimet taimivaiheessa kevätauringolta maalis-huhtikuussa muutaman viikon ajaksi, että kasvit lähtisivät paremmin kasvuun. Suojausta tarvitsevia kasveja ovat ikivihreät kasvit kuten monet havupuut. Hyviä suojausmateriaaleja ovat muun muassa peiteharso ja harvahko säkkikangas.

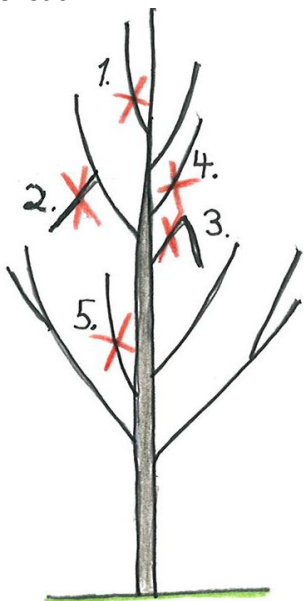
15 Lehtipuiden hoitoleikkaukset

Istutusleikkaus

- Istutusleikkaukset tehdään keväällä kesällä tai syksyllä istutetuille puille.
- Latvuksen muotoilu tehdään aina mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta leikkaushaavat jäävät pieniksi ja ne paranevat nopeasti.
- Tavoitteena on että oksat sijaitsevat tasaisesti eri puolilla runkoa ja riittävän kaukana toisistaan.

Istutusleikkauksessa lehtipuusta poistetaan (Kuva 2):

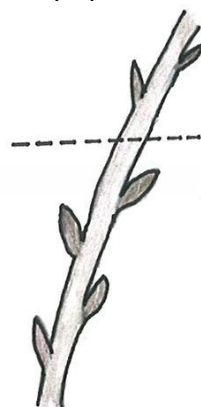
1. Kilpalatvat
2. Väärin suuntautuneet oksat
3. Kuolleet, sairaat ja vioittuneet oksat
4. Toisiaan hankaavista oksista toinen
5. Terävässä kulmassa kasvavat oksat

Kuva 2. Lehtipuun istutusleikkaus

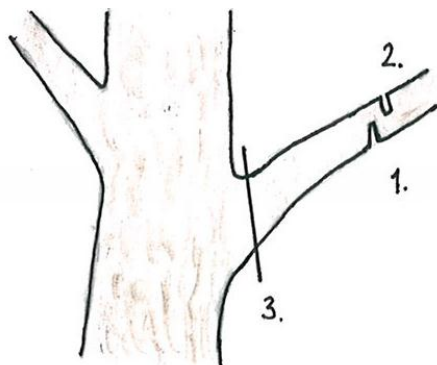
Näin leikkaat:

- Ohuempien oksien leikkaus tai lyhentäminen tehdään oksaksilla elävän ja ulospäin suuntautuneen silmun yläpuolelta (kuva 3).

Kuva 3. Ohuen oksan leikkaus Paksimpien oksien leikkaus tehdään aluksi oksankaulusta kauempaa (kuva 4):

1. Ensin alapuolelta.
2. Seuraavaksi yläpuolelta. Näin vältetään oksan repeäminen rungosta.
3. Tämän jälkeen leikataan jäljelle jäävä tynkä niin, että oksan tyven paksu kaulus säästetään.

Kuva 4. Paksun oksan leikkaus

Hoitoleikkaus

- Leikkausajankohta on useimmiten kevättalvella suojasään aikaan.
- Koivuilla mahlavuoto alkaa jo helmikuussa joten niiden leikkaaminen tehdään vasta heinä-elokuun aikaan ja silloinkin leikkauksen tulisi olla hillittyä.
- Oksa olisi hyvä leikata ennen kuin sen paksuus on tyvestä 5 senttimetriä, jotta leikkaushaava jää mahdollisimman pieneksi.
- Paksua oksaa leikatessa liian pitkän oksatapin jättäminen on vältettävä, koska muuten leikkaushaava ei kasva umpeen. Haavan umpeutuminen kestää noin 4-5 vuotta.
- Hoitoleikkauksissa poistettavat oksat leikataan oksankaulus säästäten.

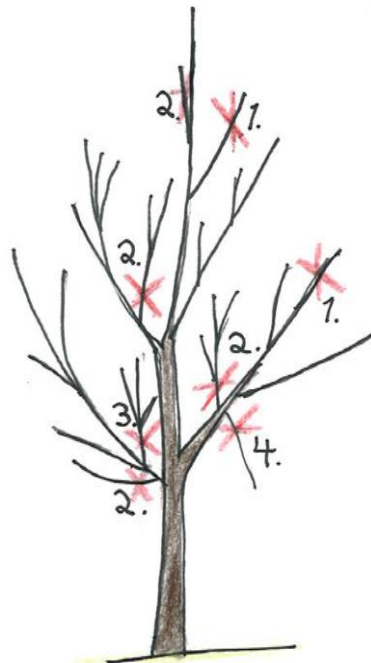
Puiden nuorentaminen

- Vanhan lehti- tai hedelmäpuun nuorentaminen ajoitetaan kolmeen kevääseen
- Puusta leikataan kerrallaan kolme paksua haaraa
- Vaihtoehtona on myös leikata hoitamaton puu kolme kertaa vuoden aikana
- Ensin poistetaan kuolleet, latvuksen sisäänpäin kasvavat oksat ja alaspäin roikkuvat oksat. Lisäksi hedelmäpuilta poistetaan kääpiöversot.
- Puun pääoksia lyhennetään reilun metrin pituisiksi.
- Latvaa madalletaan leikkaamalla se ulospäin suuntautuvan haaran yläpuolelta.

Hoitoleikkauksissa leikataan

(kuva 5):

1. Tiheästä oksistosta harvennetaan ohuimmat ja teräväkulmaiset oksat.
2. Liikkumista haittaavat oksat sekä latvuksen sisäänpäin kasvavat ja puun muotoon soveltumattomat oksat
3. Toisiaan hankaavista tai vastakkain kasvavista oksista hennompi
4. Puiden kuolleita ja vioittuneita oksia voidaan poistaa vuodenajasta riippumatta.

Kuva 5. Lehtipuun hoitoleikkaus

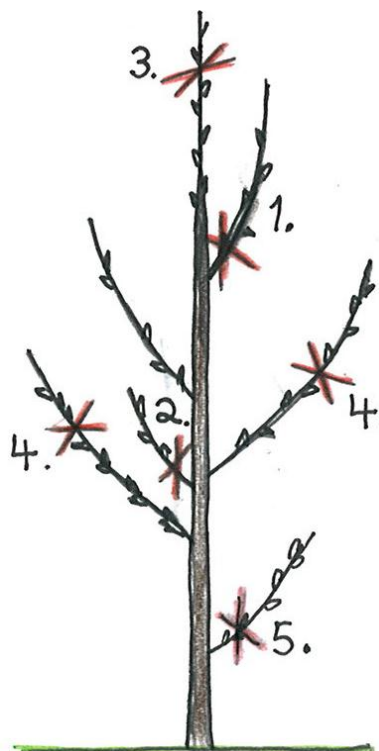
16 Hedelmäpuiden hoitoleikkaukset

Omenapuun istutusleikkaus

- Istutusleikkauksen ajankohta on aina keväällä.
- Jos puu on voimakaskasvuinen, istutusleikkauksessa latva lyhennetään 30- 40 senttimetrin ja sivuversot 40- 50 senttimetrin pituisiksi. Latva tulee jäädä muita oksia korkeammalle.
- Versoja leikataan oksasaksilla verson alapinnalla sijaitsevan silmun yläpuolelta noin sentin päästä. Tämä auttaa silmusta kasvavaa oksaa kehittymään vaakatasoon.
- Sivuoksien taivutus voidaan aloittaa ensimmäisenä kesänä. Ne taivutetaan lähes 90 asteen kulmaan. Versot taipuvat helposti haluttuun asentoon muutamassa viikossa. Taivuttamalla oksia hidastetaan oksien pituuskasvua ja autetaan kääpiöversojen sekä kukkasilmujen kehittymistä. Oksa kestää paremmin hedelmien painon, kun oksakulmasta tulee avoin.

Omenapuun istutusleikkauksessa leikataan (kuva 6):

1. Kilpalatvat
2. Jyrkässä kulmassa kasvavat ja heikot oksat
3. Latvaversosta noin 1/3
4. Sivuersosta noin 1/2
5. Alle puolen metrin korkeudella maanpinnasta kasvavat oksat
6. Jätä latvaverso ja vähintään kolme perusoksa tasaisesti eri puolille runkoa.

Kuva 6. Omenapuun istutusleikkaus

Nuoren puun leikkaus

- Nuoruvaiheessa 3-5-vuotias puu kasvaa nopeasti, koska hedelmien kasvu ei vielä ole alkanut.
- Kevättalvella tarpeen tullen latva katkaistaan 30- 40 senttimetrin korkeudelta edellisestä laajakulmaisesta oksasta. Sivuosia voi lyhentää, jos ne ovat liian pitkät. Latvukseen päin ja pystysuoraan kasvavat oksat leikataan pois. Vuosittain poistetaan myös kilpalatvat.

Satoikäisen puun leikkaaminen

- Kun puu alkaa tuottaa satoa, sen kasvu hidastuu.
- Kun puu kasvaa korkeutta, latvaversoa olisi hyvä leikata 2,5 metrin korkeudelta. Leikkaus tehdään vahvan ja vaakasuoran kasvavan oksan yläpuolelta. Latvus pitää olla harva, jotta puu saa valoa ja hedelmät kehittyvät hyvin.
- Puusta poistetaan vanhoja ja vioittuneita oksia.

Hedelmäpuun nuorennusleikkaukset

- Puulle voidaan tehdä nuorennusleikkaus, jos sen juuristo on kunnossa sekä runko ja oksakulmat ovat kestäviä. Näin puun kasvu jatkuu ja satoikä pitenee.
- Leikkaus tehdään 2-3 kevään aikana, jotta puu ei rasi leikattaessa liikaa kerralla. Yhdellä leikkauskerralla poistetaan enintään 3 perusoksa.
- Oksia harvennetaan latvuksen sisäosasta.
- Vanhoja pieniä versoja ja pystykasvuisia oksia poistetaan.
- Jos pystyhaarainen oksa kestää taivutusta, sen voi säästää.
- Kestävistä oksista leikataan vanhimmat osat.

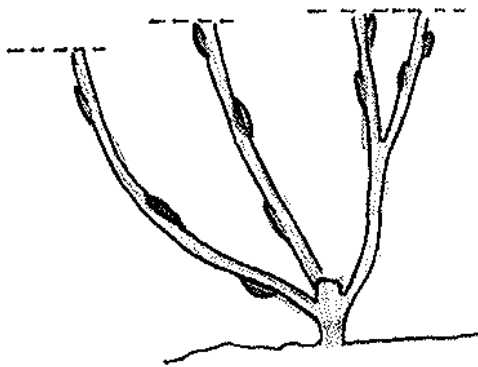
17 Lehtipensaiden hoitoleikkaukset

Istutusleikkaus

- Jos astiataimet ovat hyvin haaroittuneita, ei niitä tarvitse leikata istutuksen yhteydessä.
- Istutusleikkauksen ajankohta on aina keväällä.
- Leikkauskohta on terveen ja pensaas sisäosasta ulospäin kasvavan oksan silmun yläpuolelta.

Lehtipensaas istutusleikkaus (kuva 7):

- Versot leikataan heikosti haaroittuneesta taimesta 10-20 senttimetrin korkeudelta maasta ja terveen silmun yläpuolelta.

Kuva 7. Lehtipensaas istutusleikkaus

Hoitoleikkaus

- Lehtipensaas leikkausajankohta on yleensä varhain keväällä.
- Kuolleet ja vaurioituneet oksat poistetaan.
- Jos oksat hankaavat toisiaan, niistä poistetaan heikompi oksa.
- Maata myöten kasvavat oksat poistetaan ja tiheää oksistoa harvennetaan.
- Muodosta poikkeavat oksat leikataan pois.
- Oksat leikataan terveeseen versonosaan saakka ja sopivaan suuntaan kasvavan silmun tai oksahaaran yläpuolelta.
- Leikkauksilla estetään liian tiheää kasvua.

Pensaan nuorennus

- Ajan kuluessa pensas vanhentuu ja kasvaa kookkaaksi.
- Pensasta nuorennetaan leikkaamalla varovasti vanhoja haaroja tai leikkaamalla kokonaan pensas matalaksi varhain keväällä.

Nuorennus harventaen

- Nuorennusleikkaus harventamalla tehdään poistamalla vanhimmat ja huonosti kukkivat versot maanpintaa myöten.
- Leikkausajankohta on varhain keväällä.
- Harventamisen voi aloittaa, kun istutuksesta on kulunut 3-5 vuotta.
- Pensaiden hyvän terveyden ja ulkonäön ylläpitämiseksi leikkauksia kannattaa tehdä vuosittain.
- Pienimuotoinen harvennusleikkaus soveltuu kaikille pensaslajeille.

Nuorennus alasleikkaamalla

- Voimakas nuorentaminen tehdään leikkaamalla pensas alas.
- Ajankohta on aikaisin keväällä ennen kuin silmut ovat auenneet.
- Tämä leikkaustapa sopii pensaille, joita on piikkisyyden takia hankala harventaa ja jotka vesovat voimakkaasti.
- Menetelmässä leikataan pensaan koosta riippumatta jokainen verso 10- 30 senttimetrin korkeuteen maanpinnasta.
- Jotkut pensaat kasvattavat runsaasti uusia versoja, joita pitää harventaa kesällä.
- Alasleikkaus on pensaalle raju toimenpide, joten sitä ei pidä tehdä usein.
- Useimmat pensaat eivät tarvitse alasleikkausta 15- 20 vuoteen istutuksesta.

18 Marjapensaiden hoitoleikkaukset

Marjapensaiden istutusleikkaus

- Hyvin haaroittunut astiataimi ei tarvitse istutusleikkausta.
- Istutusleikkauksen ajankohta on aina keväällä ennen silmujen avautumista.
- Taimea leikataan 15- 20 senttimetrin korkeudelta ensimmäisestä haaroittumiskohdasta. Leikkauskohta on terveen silmun yläpuolella.
- Versot, jotka ovat viallisia ja hentoja, poistetaan kokonaan.

Mustaherukka

- Voidaan leikata varhain keväällä tai sadonkorjuun jälkeen
- Parhaimpaa satoa saadaan 2- 4 vuoden ikäisistä versoista.
- Vuosittain kannattaa poistaa yli nelivuotiaat haarat
- Uusia tilalle kasvavia versoja harvennetaan tarvittaessa.
- Elinvoimaiseen mustaherukkaan voi jättää 7-8 uutta versoa vuosittain.

Punaherukka

- Punaherukat leikataan varhain keväällä.
- Punaherukan leikkaamista syksyllä tulee välttää, koska ne eivät kestä leikkausta yhtä hyvin kuin mustaherukka.
- Parhain sato saadaan 3-5 vuotta vanhoista versoista.
- Nuorempia versoja poistetaan niin, että tilalle jää joka kevät 5-6 versoa.
- Vanhoja versoja poistetaan niiden ollessa 6-7 vuoden ikäisiä.

Nuoren pensaän hoito

- Istutuksen jälkeen 4-5 vuoden aikana leikkaustarve on vähäinen.
- Hentoja versoja voidaan tyypistää terveen silmun yläpuolelta.
- Kuolleet, vioittuneet ja maata myöten olevat oksat poistetaan.
- Kun pensas on tullut satoikään, siitä voidaan poistaa vanhempia oksia.
- Vanhat oksat ovat yleensä lehdettömiä, kuivuneita ja sammaleisia. Vanhan verson tunnistaa myös siitä, että siihen kehittyy marjat vain latvaosaan ja uudet kasvaneet vuosikasvut ovat lyhyitä.
- Vanhat versot leikataan ihan läheltä maanpintaa tai jos versoon on kasvanut hyvä sivuhaara, sen yläpuolelta.
- Uusia versoja kasvaa pensaän sisäosasta ja niistä hennoimpia poistetaan.

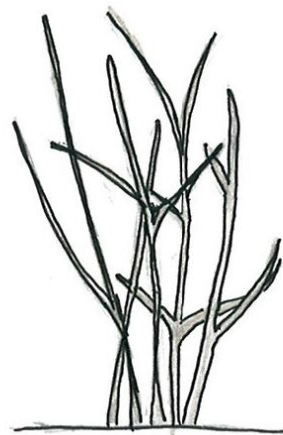
Nuorennusleikkaukset

- Kun marjapensaän hoitoleikkaukset ovat jääneet tekemättä pitkältä ajalta, tehdään sille nuorennusleikkaus (kuva 8).
- Leikkaus ajoitetaan mieluiten 2-3 vuoden ajalle. Keväisin leikataan 1/3 -1/2 versoista maanpintaa myöten.
- Leikattavat haarat otetaan vanhimpien joukosta.
- Jos marjapensas on tuholaiden tai kasvitautien saastuttama, sille ei kannata tehdä leikkausta, vaan pensas kannattaa poistaa kokonaan. Samalle tai kokonaan uudelle paikalle kannattaa hankkia uudet taimet.

Kuva 8. Ennen nuorennusleikkausta

Nuorennusleikkauksen jälkeen

19 Lehti- ja havupensasaitojen hoitoleikkaukset

Lehtipensasaidan kasvatus

- Istutuksen jälkeen aidan annetaan kasvaa haluttuun korkeuteen.
- Noin 180 senttimetriä korkea aita on hyvä näkösuojaksi.
- Aidan leveys olisi hyvä olla 30- 50 senttimetriä ja ylöspäin kapeneva.
- Varhain keväällä aita muotoillaan sivuilta ja päältä.
- Aitaan jätetään edellisen kesän kasvua 10- 20 senttimetriä aidan yläosaan ja muutama senttimetri aidan sivuille.
- Voimakas kasvuista pensasta voidaan leikata pari kertaa kesässä.
- Täysikasvuista pensasaitaa leikataan säännöllisesti keväällä ja kesällä.
- Liian suureksi kasvanutta aita voidaan kaventaa ja madaltaa aikaisin keväällä 4-5 vuoden välein.
- Myös aidan sisäosasta leikataan oksia valon saannin parantamiseksi.

Lehtipensasaidan nuorennusleikkaus

- Pensasaidan ollessa muodoton ja aukkoinen, se uusitaan.
- Mikäli pensasaita on kuitenkin elinvoimainen, se alasleikataan varhain keväällä.
- Haarat leikataan 10- 20 senttimetriä pitkiksi ja kasvatus aloitetaan alusta.
- Jos aita on todella huonokuntoinen tai hyvin vanha, nuorennusleikkaus ei aina auta, vaan on hankittava uudet taimet ja kunnostettava kasvualusta ennen istutusta.
- Pensasaidan ikää pidentää erityisesti kalkitseminen sekä mullan lisääminen ja lannoitus.

Havukasvi Aidan hoitoleikkaukset

- Aidan olisi hyvä olla ylöspäin kapeneva.
- Aidan sivut leikataan vuosittain ja sivustoille jätetään uutta kasvustoa pari senttimetriä.
- Vanhaan kasvustoon saakka leikkaamista tulee välttää.
- Aidan latvaa aletaan leikata vasta, kun aita on kasvanut haluttuun korkeuteen.
- Aita saavuttaa korkeutensa oikein hoidettuna noin 10 vuodessa. Tämän jälkeen tehdään vuosittaiset leikkaukset aidan päältä ja sivusta. Aitaan jätetään aina pari senttiä uutta vuosikasvua.
- Leikattaessa on muistettava, että oksat eivät saa olla jäässä.
- Vanhalle havukasvi Aidalle ei voi tehdä nuorennusleikkausta alasleikkauksella.
- Aita uusitaan pätäkittäin tai mieluiten kokonaan yhdellä kertaa.

20 Havupuiden ja havupensaiden hoitoleikkaukset

- Havukasveille ei tehdä istutusleikkauksia ja niitä ei voida nuorentaa alasleikkaamalla.
- Hoitoleikkausajankohta on ennen kasvun alkua kevättalvella ja syksyllä kasvun päätyttyä.
- Pois leikataan vioittuneet, paleltuneet ja sairaat versot sekä kilpalatvat.
- Korkeiden ja leveiden havukasvien madaltaminen ja harventaminen voidaan tehdä, mutta silloin on leikkauskohdan alapuolelle jätettävä terveitä neulasia ja versonkärkiä.
- Jos havukasvi kuten pihdat, männyt ja kuuset vuotavat pihkaa runsaasti, poistettavat oksat leikataan niin, että puuhun jätetään 5 senttimetrin mittainen tappi. Näin vältetään pihkan valuminen pitkin runkoa.
- Mahdollisen kilpalatvan voi poistaa melkein mihin ajankohtaan tahansa.

Lisätietoa puiden ja pensaiden hoitoleikkauksista löytyy teoksesta Rätty, E. 2009. Monivuotisten puutarhakasvien leikkausopas. Taimistoviljelijät Ry **ja osoitteesta** <http://suomalainentaimi.fi/aiheet/istutus-ja-hoito/leikkaukset>

21 Nurmikon hoito

Lannoitus ja kalkitus

- Kun leikkuujäte jätetään nurmikolle, ravinteita palautuu takaisin nurmikon käyttöön. Jos leikkuujäte kerätään pois, täytyy lannoittaa useammin.
- Nurmikko lannoitetaan keväällä nurmikon kasvun auttamiseksi ja toisen kerran heinä-elokuussa.
- Lannoite tulee levittää koko alueelle mahdollisimman tasaisesti ja kasautumat tulee tasoittaa.
- Mikäli lannoitteita levitetään käsin, pitää käyttää hanskoja sekä kumisaappaita, koska kemialliset lannoitteet ovat haitallisia iholle.
- Nurmikko kalkitaan aikaisin keväällä.
- Jos kalkitus on tehty hyvin nurmikon perustamisvaiheessa, ei kalkitusta tarvitse tehdä ensimmäisinä vuosina.

Leikkaus, kastelu ja kitkentä

- Nurmikon tulisi olla kuiva, kun se leikataan.
- Leikkaus tehdään noin kerran viikossa.
- Keskimääräinen leikkauskorkeus on noin 20- 50 millimetriä.
- Jos kesällä esiintyy pitkiä poutajaksoja, nurmikko jätetään pidemmäksi, jotta se ei kuivuisi liikaa. Syksyn viimeisellä leikkauksella nurmi jätetään lyhyeksi.
- Nurmikko kastellaan perustamisen yhteydessä mutta sen lisäksi nurmikkoa täytyy kastella pitkinä poutajaksoina. Kastelu tulisi tehdä harvoin mutta hyvin. Ilta ja yö ovat parhaita kasteluaikaa.
- Rikkakasveja saadaan torjuttua säännöllisellä nurmikon leikkauksella.
- Kitkennällä voidaan torjua rikkakasvit pieniltä alueilta. Jos ruiskutus on tarpeen, tarkat ohjeet löytyvät myyntipakkauksista sekä puutarhaneuvojalta.

Nurmikon kunnostusvaihtoehdot:

Nurmikon ilmastointi

- Kun nurmikkoä käytetään paljon, kasvualusta tiivistyy. Tästä seuraa kasvun heikentyminen sekä nurmikon sammaloituminen. Erityisesti savisilla tai varjoisilla ja kosteilla paikoilla maan ilmanvaihdosta eli ilmastoinnista tulisi huolehtia vuosittain.
- Pienille alueille ilmastointi voidaan tehdä painamalla talikolla nurmikkoon pieniä reikiä tai haravoimalla ilmastointiharavalla tai erilaisilla pyörivillä kasviharavilla. Nurmikolle levitetään kate ilmastoinnin yhteydessä. Raekooltaan 0,2-2,0 millimetrin hiekkaa levitetään noin 2-10 millimetrin kerros ilmastoidulle nurmikolle ja hiekka haravoidaan reikiin. Mikäli nurmikkoon ei voida tehdä reikiä, kate levitetään sellaisenaan pinnalle.

Nurmikon kasvualustan kunnostus

- Kun vanhan nurmikon kasvu heikkenee huonontuneen ravinnepitoisuuden tai rakenteen takia, kasvualusta kaipaa kohennusta.
- Nurmikko jyrätään auki ja levitetään sen päälle multakerros. Nurmikko saa lisää kuohkeutta ja ravinteita, kun multa toimii uutena kasvualustana.

Paikkauskylvöt

- Ensin haravoidaan kuollut nurmikko pois painuneelta alueelta. Tämän jälkeen kasvualustan pinta rikotaan noin 5-10 senttimetrin syvyyteen ja ruokamultaa laitetaan lisää painannekohtiin.
- Kun korjattava alue on tasattu, siihen kylvetään siemenet tasaisesti. Sitten uusi kylvö peitetään haravoimalla kevyesti ja maa poljetaan tai jyrätään tiiviimmäksi.

Nurmikon paikkaaminen

- Nurmikkoä joudutaan usein paikkaamaan talvivaurioiden ja kovan kulutuksen takia.
- Ensin rikotaan maanpintaa.
- Käsiteltyyn kohtaan kylvetään siemenet.
- Siemenet peitetään ohuesti multa-hiekkaseoksella.
- Huolehditaan kastelusta, kunnes ruoho orastaa.

Lisätietoa nurmikon hoidosta löytyy teoksesta: Hentinen, H. 2010. Nurmikko-opas, nurmikon suunnittelu, rakentaminen ja hoito, Viheraluerakentajat Ry.

22 Kompostointi

- ❖ Hyvä paikka kompostille on varjossa ja puun alla tuulensuojassa. Kompostivaihtoehtoja on monia, esimerkiksi:
 - **Aumakomposti** (Puutarhajätteet kerätään ilmavan risupatjan päälle. Voidaan kompostoida lehtiä ilman varsinaista kompostiastia).
 - **Noin kuution kokoinen laudoista rakennettu kehikko** (Lautojen väliin jätetään pienet raot, jotta kosteus säilyy. Kompostin etuseinästä rakennetaan ainakin puolesta välistä irrotettava. Kompostin pohjalle laitetaan muutama salaojaputki tai tukevia ja pilkottuja oksia.
 - **Kuumakompostori** (Kannattavaa hankkia, jos aiotaan kerätä talousjätteitä. Kuumakompostorissa jätteet hajoavat nopeammin. Kompostorissa tulee olla kansi ja pohjalla tiheäsilmäinen verkko suojaksi jyrksijöiltä).
 - **Puutarhakompostori** (erityisesti puutarha- ja käymäläjätteen kompostointiin).
- ❖ Kärpästen ja rottien loitolla pitämiseen talousjätteiden kompostointiin tarvitaan aina umpikomposti.
- ❖ Muista huolehtia kompostin sopivasta ilmanvaihdosta ja kosteudesta.
- ❖ Jätteen hajottua kokonaan kompostoitunut aines voidaan käyttää maanparannusaineena tai lannoitteena puutarhatöissä.
- ❖ Kompostin toiminta loppuu itsestään ravintoaineiden loputtua, kun komposti on hajottanut sinne tuodut jätteet. Kompostin sisältöä välillä kääntelemällä varmistetaan tasainen hajoaminen.

Lisätietoa kompostoinnista löytyy osoitteista:

<http://www.ouka.fi/jatehuolto/palvelut/lajitteluohjeet/kompostointi.html>

http://www.biolan.fi/suomi/default4.asp?active_page_id=524

23 Kasvinsuojelu

- Rikkakasveja voidaan torjua muun muassa kitkemällä, kemiallisilla rikkakasvihävitteillä tai kesannoimalla. Pieniltä aloilta kuten puiden ja pensaiden juurilta sekä mansikkapenkeistä torjunta tehdään siten, että kasvualusta peitetään karikeaineilla, kankailla tai muovilla.
- Rikkakasvien kemikaalihävitteitä eli herbisidejä pitäisi käyttää ainoastaan pihojen nurmikkoalueilla sekä esimerkiksi hiekkateilla. Kun valitaan kemikaalihävitteitä, tulee varmistaa aineen sopivuus suunniteltuun käyttötarkoitukseen. Lisäksi on tarkistettava, että hävitteen mukana tulevat selkeät turvallisuus- ja käyttöohjeet ja niitä on noudatettava työn aikana.
- Ruiskutusta tulisi välttää ennen sadetta sekä liian kuumalla ilmalla. Ilta tai aamu ovat parhaimmat ruiskutusajankohdat.

Lisätietoa yleisistä hedelmäpuiden sekä marjapensaiden tuholaisista ja taudeista ja niiden torjunnasta löytyy yleisiltä nettisivuilta, kuten www.puutarha.net.

24 Puiden kunnan arviointi

- ❖ Alueilla, joissa puu voi kaatuessaan aiheuttaa vahinkoa, on syytä tehdä puiden kunnan arviointi. Muun muassa rakennusten läheltä kannattaa hyvissä ajoin poistaa huonokuntoiset puut. Kuitenkin, jos lahovikainen mutta kaunis puu kasvaa esimerkiksi pihan reunassa eikä se aiheuta haittaa kaatuessaan, sen voi jättää paikoilleen maiseman kaunistamiseksi.
- ❖ Puun terveyden tilasta kertovat lehtien väri, runsaus ja koko. Esimerkiksi lahon eteneminen lähelle puun pintaa voi olla syynä pieniin lehtiin. Juurien lahoaminen tai muu paha vaurioituminen aiheuttavaa kuivia oksia sekä kuolevia latvuksen osia ja jos maa on veden vaivaama ja tiivistynyt, puuhun voi tulla poikkeava keltainen väri.
- ❖ Sahauskohdista alkaa aina paha lahovika, joten aiemmin typistettyihin puihin kasvaneet uudet, painavat haarat ovat herkkiä repeytymään ja haarat ovat myös huonosti kiinni puussa. Tuulenpesät sekä puiden pahkat ovat vaarattomia puille. Pahkat ovatkin suurimmaksi osaksi tervettä puuta ja lehtipuiden tuulenpesät ovat sienten aiheuttamia mutta eivät kuitenkaan ole häiriöksi puiden elinvoimalle.
- ❖ Jos puissa on kääpiä, se on merkki lahosta. Muun muassa jaloja lehtipuita ei kuitenkaan pitäisi kaataa ainoastaan kääpien vuoksi, sillä eri kääpälajeilla ja puulajeilla on suuria eroja. Siksi puulajit ja käävät tulee arvioida tapauskohtaisesti. **On kannattavaa ottaa yhteys alan ammattilaiseen, kun arvioidaan jalojen lehtipuiden kuntoa.**

- ❖ Ulkonäkö kertoo aika tavalla yleisimpien puidemme kunnosta. Esimerkiksi koivu (*Betula*) on yleensä terverunkoinen, mikäli sen latvakin on kaunis ja rehevä. Vastaavasti kuivuva tai kuiva latva koivulla on huono merkki. Koivu on vaarallisesti laho tai jo nopeasti lahoamassa, jos siitä löytyy suuria kääpien itiöemiä.
- ❖ Kuusen (*Picea abies*) kuntoa on taas aika hankala arvioida, sillä kaunis ja tuuhea kuusi voi olla pitkälle lahonnut. Vastaavasti taas kaadettu, harva ja ränsistynyt kuusi voi olla rungoltaan terve. Hyvä neuvo onkin, että jos kuusesta valuu runsaasti pihkaa, se on huonokuntoinen ja usein laho. Myös kuusen paksu tyvi on merkki lahon etenemisestä rungossa. Terveitä kuusia ovat yleensä vanhat ja isot kuuset sekä yksinään kasvavat pihakuuset ulkonäöstään huolimatta.
- ❖ Alttiudessa taudeille on puilla kuitenkin yksittäisiä eroja. Myös mänty (*Pinus sylvestris*) voi olla toisinaan vaikea arvioitava, sillä se kestää olosuhteiden muutoksia hyvin. Esimerkiksi latvus voi näyttää normaalilta, vaikka männyn juuria olisi katkottu. Lahosta voi kertoa esimerkiksi iso männynkäävän itiöemä rungossa ja latvuksen harveneminen taas juurikäävän lahottamasta juuristosta. Käävät ja muut viat eivät vaikuta taas jyrkärunkoiseen petäjän pystyssä pysymiseen.
- ❖ Tammi (*Quercus robur*), lehmus (*Tilia*), saarni (*Fraxinus excelsior*), vaahtera (*Acer platanoides*) ja jalava (*Ulmus*) eli jalot lehtipuut ovat oma ryhmänsä, sillä ne elävät pitkän vanhuuden, vaikka olisivatkin pahasti lahovikaisia. Jalojen lehtipuiden kuntoa sekä tulevaa pystyssä pysymistä on hankala arvioida. Hyväkuntoisen näköinen puu voi kaatua yllättäen, sillä se kestää hyvin lahoa. On mahdollista, että täysin ontot saarnet, lehmukset sekä tammet pysyvät pystyssä kovassa myrskyssä, vaikka myrsky on saattanut kaataa niiden lähetyviltä hyväkuntoisia tukkipuun kokoisia mäntyjä, koivuja ja kuusia.
- ❖ Jalojen lehtipuiden kuntoa määritettäessä merkittävämpi asia on runkomuoto kuin lahon määrä. Alttiita repeämään ovat puiden isot haarat, joiden hankoihin on pesiytynyt lahottajia. Vaikka puuaines olisi suhteellisen tervettä, puiden vahingoittuneet haarat voivat silti revetä. On kuitenkin isoja eroja puulajien välillä esimerkiksi lehmus pysyy kauan pystyssä pahastikin lahona, kun taas vaahtera, jonka hankahaarasta alkaa valmis halkeama, on repeytymiselle altis.
- ❖ Ontto jalopuu voi olla melkein yhtä luja kuin täysin terve puu, jos se muodostaa ehjän putkirakenteen lahon sydänosan ympärille. Noin 30 prosenttia rungon läpimitasta on riittävä pintakerroksen paksuus, että se on tarpeeksi luja. Tammi, saarni sekä lehmus eivät kaadu, vaikka kovan puun osa olisi ohuempikin ja niitä eivät aina haittaa isot reiätkään rungossa. Vanhojen lehmuksien, saarnien sekä tammien luonteeseen kuuluu onttaus. Lyhytikäiset puulajit eivät kestä hyvin lahoa. Rakennusten ja leikkipaikkojen läheltä sekä muualta, missä puut voivat kaatuessaan olla vaaraksi, tulisi poistaa kääpäiset raidat (*Salix caprea*), pihlajat (*Sorbus*), tuomet (*Prunus padus*) sekä koivut (*Betula*).

25 Puun kaataminen Raksilassa

1. Kun haluat kaataa puita tontilta, hanki lupa!
2. Lupaa hakiessa ota yhteyttä Rakennusvalvontaviraston tarkastusarkkitehtiin.
3. Taloyhtiöiden tulee tehdä kirjallinen lupahakemus ja hakea maisematyölupaa. Tästä on valitusoikeus.
4. Omakotitalotonttien kohdalla riittää ilmoitus maisematyöstä ja esimerkiksi naapureilla ei ole valitusoikeutta.
5. Kun lupa on saatu, täytyy hankkia puulle kaataja. Puiden kaatajaa voi tiedustella Oulun teknisestä liikelaitoksesta.
6. Tiedota naapureille puiden kaadosta, mikäli puut sijaitsevat lähellä tontin rajaa. Jos puu sijaitsee tontin rajalla, tarvitset luvan myös naapurilta.
7. Tontin haltija huolehtii kaadetuista puista.
8. **Lisätietoa puunkaatoon liittyvissä asioissa löydät osoitteesta:**
<http://www.ouka.fi/rakennusvalvonta/luvat/puunkaatoluvat.htm>

26 Perennojen hoito

- ❖ Kasveja voidaan lannoittaa kasteluveden mukana.
- ❖ Hentovartiset korkeaksi kasvavat perennat tulee tukea, kun taimi on lähtenyt kasvuun.
- ❖ Kukkaryhmät voi halutessaan reunustaa rikkakasvien estämiseksi esimerkiksi reunakivillä tai lapiolla kanttaamalla. Kanttaamisella tarkoitetaan maan leikkaamista kasvualueen ja nurmikon rajaa pitkin.
- ❖ Puutarhamyymälästä voi kysyä selkeät kasvilajikohtaiset lannoitusohjeet tai selvittää ne maanäytteiden avulla esimerkiksi Viljavuuspalvelusta.
- ❖ Mikäli kasveihin ilmestyy kasvituholaisia ja kasvitauteja, ne tulee hoitaa hyvissä ajoin pois. Jos hoitotoimet eivät auta ja tauti pääsee leviämään, on varmintä poistaa koko kasvi ja polttaa kasvijäte.

Perennojen jakaminen

- ❖ Jotta perennojen kukinta säilyisi mahdollisimman hyvänä, tulisi ne toisinaan jakaa. Keväällä kukkivat perennat jaetaan syksyllä ja syksyllä kukkivat perennat jaetaan keväällä.
- ❖ Jakaminen tulee suorittaa riittävän ajoissa, että kasvit ehtisivät juurtua ennen talvea.
- ❖ Kun perennoja jaetaan, juurakko tulisi jakaa sen kokoisiin osiin, että niistä saadaan uusia hyviä taimia. Veitsi ja lappio ovat sopivia jakamiseen käytettäviä työkaluja.
- ❖ Mikäli kasvit ovat hyvässä kasvussa, niitä ei tarvitse jakaa.
- ❖ Maasta kaivetaan lapiolla varovasti juurakot irti ja ne halkaistaan esimerkiksi veitsellä tai lapiion terävällä kärjellä kahteen tai useampaan osaan.
- ❖ Jos juurakossa on huonokuntoisia osia, ne poistetaan ja hyväkuntoiset istutetaan uudelleen samassa yhteydessä kalkittuun ja lannoitettuun maahan.
- ❖ Juurtumisen nopeuttamiseksi voidaan kasvien lehtiä hiukan lyhentää uudelleen istutuksen yhteydessä.
- ❖ Juurakot istutetaan entiseen syvyyteensä ja istutusetäisyys mitoitetaan kasvilajin perusteella.
- ❖ Riittävästä kastelusta tulee huolehtia istutuksen yhteydessä, kunnes juurtuminen on kunnolla onnistunut.

27 Pihan kasvillisuuden perushoitotoimenpiteet

- ❖ Istutusta seuraavana vähintään kahtena- kolmena vuotena tulee kasvualusta pitää puhtaana rikkaruohoista.
- ❖ Perennaryhmissä rikkaruohojen poistamisesta on huolehdittava niin kauan, että perennojen lehdistö peittää maanpinnan.
- ❖ Kun kasvualusta pidetään puhtaana, se edistää kasvien juurtumista ja kasvuunlähtöä. Kasvualustalle tulisi levittää katetta noin 2-4 vuoden välein.
- ❖ Ainakin kerran kasvukaudessa tulisi huolehtia siitä, että istutusalueiden reunat siistiä.
- ❖ Marjapensaista varisseet lehdet tulisi haravoida joka syksy pois, sillä maahan jätetyt lehdet voivat levittää kasvitauteja.
- ❖ Muista pihan pensaista tippuneet lehdet voidaan kuitenkin jättää pensaiden ja perennojen alustoille.
- ❖ Myös kasvien hoitoleikkauksista tulisi huolehtia. Kun kasveja leikataan, tulisi säilyttää niiden luonnollinen kasvutapa.
- ❖ Lisäksi lannoitus ja kalkitus tulisi tehdä vuosittain.
- ❖ Mikäli ilmenee tarvetta kasvinsuojelulle, suoritetaan se erillisen ohjeen mukaan. Jos kasveista löytyy taudin pahoin saastuttamia kasvinosia, ne on syytä poistaa heti ja tuhota polttamalla tautien leviämisen estämiseksi.

Puutarhan kevättyöt

- ❖ Kevättyöt painottuvat talven vaurioiden paikkaamiseen sekä kevään kasvun käynnistämiseen.
- ❖ Keväällä otetaan pois talvisuojaukset istutusten päältä, mutta liian aikaista suojausten poisottoa on syytä välttää.
- ❖ Keväällä ennen kuin nurmikko alkaa uuden kasvun tulee haravoida nurmikolta syksyllä jääneet lehdet pois. Talvivaurioitunut nurmikko voidaan paikata.
- ❖ Uuden kasvun käyntiin saaminen varmistetaan kevätlannoituksilla, kalkituksella sekä leikkauksilla.
- ❖ Kevään hoitoleikkaukset tehdään silloin, kun kasvu ei ole vielä alkanut.

Puutarhan syystyöt

- ❖ Perennojen varsista irtoaa ravinteita kukkapenkkiin, joten ne voi jättää talventörröttäjiksi lumen alle. Jättämällä perennojen varret talveksi edistetään myös lumen kerääntymistä kuohkeana kerroksena juuristolle. Siten lumi suojaa kasvien juuristoa paremmin pakkasvaurioilta.
- ❖ Syksyisin on hyvä haravoida lehdet ennen kuin ne ehtivät maata tai jäätyä maan pintaan. Maahan voidaan jättää osa lehdistä, koska niistä irtoaa ravinteita maaperään. Kuitenkin kannattaa haravoida runsaslehtisten puiden lehdet jo syksyllä kompostiin.
- ❖ Kasvillisuus on hyvä suojata talven varalle, jos kasvit eivät ole riittävän talvenkestäviä. Se kannattaakin ottaa huomioon, kun valitaan kasveja omalle pihalle. Kasveja tulisi suojata muun muassa kasaantuvan lumen painolta, jäätyvältä

vedeltä, kevätauringolta sekä haitallisilta eläimiltä. Jos halutaan, että monivuotisten kasvien kukinta jatkuu pidemmälle syksyyn, kannattaa ne suojata hallaöiden varalta jo ennen lopullista talven tuloa. Suojausta vaativat kasvit peitetään talveksi esimerkiksi säkkikankailla, harsokankaalla, havuilla, talvensuojaturpeella, lehtikarikkeella, tai sanomalehdillä. Kun maa on routaantunut kunnolla, kateaineet voidaan levittää kasvien juurille. Kateaineet sekä lumi toimivat hyvinä lämmöneristeinä kasvien juurilla. Lisäksi lumi suojaa kasveja pakkasvaurioilta, joten kasvien päälle satanutta lunta ei pidä aurata pois. Sen sijaan kevyttä pakkaslunta voidaan lapiolla laittaa lisää suojattujen kasvien päälle.

- ❖ Kasvin juuristoon voi tulla vaurioita, kun sen tyveen kerääntynyt vesi jäätyy. Sen vuoksi on huolehdittava siitä, että vesi imeytyy maastoon tai virtaa pois. Vesi ei jää kasvualustaan seisomaan, kun kasvualusta rakennetaan korkeammaksi kuin ympäröivä maanpinta. Ainakin tulisi tasata ja täyttää kaikki vettä keräävät painanteet kasvien juurilla. Nurmikkoalueille voi tulla jääkerros, kun keväällä lumet sulavat ja vesi jäätyy. Jää muodostaa nurmikon pinnalle tiiviin nurmikon selviytymistä haittaavan sekä tuhosienten viihtymistä edesauttavan kerroksen, joten jää kannattaa rikkoa. Sirottelemalla hiekkaa pinnalle voidaan edistää jään sulamista. Nurmikko kannattaa jyrätä paremman juurtumisen varmistamiseksi, mikäli pintarouta on irrottanut nurmikkoalustastaan.
- ❖ Niittämällä heinät pensaiden ja puiden ympäriltä syksyllä ja tallaamalla lumi tiiviisti maata vasten taimen ympäriltä voidaan suojata taimet myyriltä. Puun juurelle jää kova luminen kerros, kun tallattu lumi jäätyy. Vaihtoehtoisesti voidaan suojata puita myyriltä upottamalla tiheä verkko maahan noin puolen metrin syvyyteen. Näin estetään jyrsijöiden kaivautuminen puun juurelle.

Puutarhan talvityöt

- ❖ Kasvien istutuspaikat on suunniteltava huolellisesti, ettei talvella katolta putoava tai teiltä aurattava lumi vahingoita kasveja. Esimerkiksi perennoja, joiden maanpäälliset osat kuolevat talveksi, voi istuttaa katolta putoavan lumen alueelle.
- ❖ Kasveille voidaan myös rakentaa suojaksi lumen painoa kannattelevia kehikkoja. Köynnökset on hyvä talven ajaksi laskea maahan talon seinältä. Ruusut kannattaa suojata talven ajaksi havuilla tai talviturpeella. Kasvit voidaan suojata keväisin varjokankaalla, kunnes routa on sulanut. Maan ollessa vielä roudassa juuristo ei saa vettä, joten kankaasta on se hyvä puoli, että se hidastaa kasvien kasvua sekä liiallista veden haihduttamista. Alppiruusut sekä havupuut on syytä suojata heti lumien pudottua niiden oksilta ja kevätauringon paistaessa kirkkaasti.

Lähteet

Painetut lähteet:

- Alanko P. & Kahila P. 2005. Palavarakkaus ja särkynyt sydän. 6.uudistettu painos. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino
- Blomqvist, L. 2005. Pohjoisen omenat. Käännös: Eero Elovaara. Kokkola: Art- Print
- Blomqvist, L. 2011. Puutarhan hedelmäpuut. Vaasa: Oy Fram Ab.
- Hentinen, H. 2010. Nurmikko-opas, nurmikon suunnittelu, rakentaminen ja hoito, Viheraluerakentajat Ry. Helsinki: Art-Print Oy.
- Jansson, A. 1999. Puunhoidon ABC. Suom. Hanna Tajakka. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kiuru, H. 2005. Pihapiirin puuston hoito. Hämeenlinna: Painopaikka Karisto Oy.
- Krannila, A. & Paalo, A. 2008. Omenapuu. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Mäki, T., Penttilä, H., Koskenvesa, A. & Rakennustieto Oy. 2000. Pientalon piha. Tampere: Kirjapaino Tammerpaino Oy.
- Pihanrakentajan käsikirja. 1994. Maaseutukeskusten Liiton julkaisu no 868, Kokemäki: Satakunnan painotuote Oy.
- Pihanrakentajan käsikirja. 1998. Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen julkaisu no 166, Kokemäki: Satakunnan painotuote Oy.
- Raksilan perusparannusohjeet 1986. Oulun kaupunki kiinteistövirasto asuntoasiainosasto.
- Räty, E. 2010. Kotipiinan ruusut. Taimistoviljelijät Ry. Helsinki: Art- Print Oy.
- Räty, E. 2009. Monivuotisten puutarhakasvien leikkausopas. Taimistoviljelijät Ry. Helsinki: Artprint Oy.
- Räty, E. 2009. Pihan peruskorjaus & rakentaminen. Taimistoviljelijät Ry. 4.painos. Helsinki. Forssan kirjapaino Oy
- Räty, E. 2008. Monivuotisten puutarhakasvien istutusopas. Taimistoviljelijät Ry. Helsinki: Artprint Oy.
- Räty, E. 2009. Viheralueiden puut ja pensaat. Viides köynnöksillä laajennettu painos. Taimistoviljelijät Ry. Helsinki: Artprint Oy.
- Soini, T. 2009. Viherrakentajan käsikirja. Viherympäristöliiton julkaisu no 44. Tampere: Esa Print Oy.
- Sorbifolia. 4/2000 vol.31 Dendrologian seura. Julkaisija: Dendrologian seura- Dendrologiska Sällskapet r.y. Painatus: Yliopistopaino. Painos 2000 kpl

Särkkä, J. & Ukonaho, E. H. 2000. Pohjolan perennat. Toinen painos. Painopaikka: Laatupaino Oy.

Sähköiset lähteet:

Biolan. 2011. Puutarhakompostori. Hakupäivä: 29.11.2011
http://www.biolan.fi/suomi/default4.asp?active_page_id=516

Biolan. 2011. Kompostin perustarpeet. Hakupäivä 8.12.2011.
http://www.biolan.fi/suomi/default4.asp?active_page_id=524

Latvalehto, Päivi. Suunnitteluhortonomi, Oulun kaupunki Tekninen keskus. VS: VS: raskila opinnäytetyöstä. Sähköpostiviesti Paivi.Latvalehto@ouka.fi. 7.10.2011

Oulun kaupunki, Oulun jätehuolto. 2011. Kompostointi. Hakupäivä 8.12.2011.
<http://www.ouka.fi/jatehuolto/palvelut/lajitteluohjeet/kompostointi.html>

Oulun kaupunki, Rakennusvalvonta. Puunkaatolupa. Rakennusvalvonta 8.9.2011. Hakupäivä 13.10.2011.
<http://www.ouka.fi/rakennusvalvonta/luvat/puunkaatoluvat.htm>

Oulun kaupunki, Rakennusvalvonta. Aitailmoitus. Rakennusvalvonta 8.9.2011. Hakupäivä 8.12.2011. <http://www.ouka.fi/rakennusvalvonta/luvat/aitailmoitukset.htm>

Puutarha.net. 2011. Puutarha.net. Hakupäivä 8.12.2011. www.puutarha.net.

Puutarhaunelma. 2011. Puutarhaunelma. Hakupäivä 8.12.2011.
<http://www.puutarhaunelma.fi/>

Suomalainen taimi. 2011. Suomalainen taimi.fi. Hakupäivä 8.12.2011.
<http://suomalaintaimi.fi/aiheet/kasvitietoa>

Suomen ympäristöpalvelu Oy. 2011. Kotipuutarha-analyysit. Hakupäivä 8.12.2011.
<http://www.suomenymparistopalvelu.fi/index.php?p=Kotipuutarhaanalyysi>

Viheraluesuunnittelijat Ry. 2011. Pihaopas. Hakupäivä 8.12.2011.
<http://www.viheraluesuunnittelijat.fi/pihaopas/>

Viheraluerakentajat. 2011. Mikä Viheraluerakentajat ry on? Hakupäivä 8.12.2011.
<http://www.viheraluerakentajat.fi/>

Viheraluesuunnittelijat Ry. 2011. Viheraluesuunnittelijat Ry. Hakupäivä 8.12.2011.
<http://www.viheraluesuunnittelijat.fi/>

Opinnäytetyö Raksilan pihosta ja puustosta

HYVÄT RAKSILAN ASUKKAAT!

Olemme kaksi hortonomiopiskelijää Oulun seudun ammattikorkeakoulun Luonnonvara-alan yksiköstä. Tarkoituksemme on tehdä opinnäytetyö Raksilan alueen pihapuista, pensaista ja perinnekasveista yhteistyössä Raksilan asukasyhdistys ry:n ja Oulun kaupungin viherpalvelun kanssa. Tavoitteena on löytää yli 100 vuotta vanhan Raksilan kaupunginosan perinnekasvit ja tunnistaa piha-alueilla säilyneet kulttuurihistorialliset tunnuspiirteet ja muistot. Opinnäytetyön tuloksena teemme asukkailla käytännönläheiset pihakasvien ja puuston hoito-ohjeet.

Työtä tehdessä tulemme lähestymään asukkaita pienimuotoisella kyselyllä liittyen pihojen ja kasvillisuuden kuntoon ja tulevaisuuden tavoitteisiin. Opinnäytetyön onnistumisen kannalta on tärkeää saada monipuolista tietoa pihakasveista ja niihin liittyvistä tarinoista. Tarvitsemme myös kuvamateriaalia pihojen kasvillisuudesta. Mikäli mahdollista, teemme kyselyn keväällä ja kuvaamme pihoja loppukeväästä.

Työtä tehdessä perehdymme myös alueen historiaan, ja vanhat valokuvat alueesta olisivatkin suureksi avuksi. Jos asukkaita löytyy vanhoja kuvia piha-alueista ja kasvillisuudesta, ne olisivat suurena apuna opinnäytetyömme tekemisessä.

Aloitimme opinnäytetyön tekemisen syksyllä 2010 ja tavoitteena on saada se valmiiksi vuoden 2011 loppuun mennessä. •

Toivotamme asukkaille lämpöistä joulua!

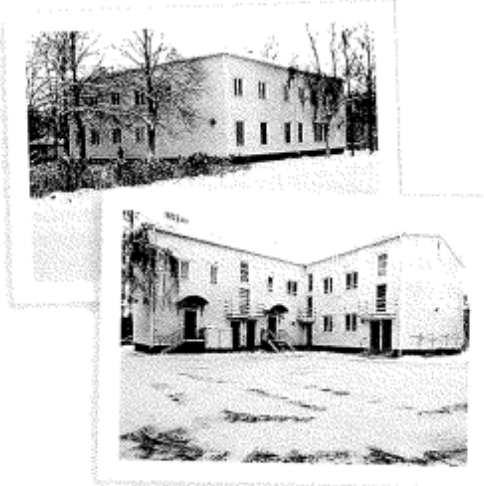
Yhteystiedot

Tiina Haverinen

Mira Kalijärvi

Mikä on Karhin talon tulevaisuus?

KIINTEISTÖ, SYRJÄKATU 13

Kuvat Jouni Salokannel.

Tyhjillään oleva Karhin asuntola tulee julkiseen myyntiin ensi kevään aikana. Myyntiä valmistelee Oulun kaupungin Tekninen keskus, jonka nettisivuille asiasta tulee lisätietoa aikanaan.

Lisätietoa asiasta antaa isännöitsijä

Raksila
<http://www.facebook.com/group.php?gid=28923714637>

facebook

Raksila löytyy myös Facebookista
www.facebook.com/group.php?gid=28923714637

Käy tutustumassa! Tätäkin kautta voi nyt vaikuttaa Raksilan asioihin.

LIITE 3

Kyselylomake

Hei!

Olemme kaksi puutarha-alan opiskelijaa Oulun seudun ammattikorkeakoulusta Luonnonvara-alan yksiköstä. Teemme opinnäytetyön aiheesta *Kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Raksilan asuinalueen pihojen ja puuston hoito-ohjeistus asukasyhdistykselle*. Suoritamme kyselyn asukkaille ja isännöitsijöille saadaksemme tietoa Raksilan perinteisestä ja nykyisestä kasvillisuudesta. Kyselyn tulokset ovat apuna alueen kulttuurihistoriallisen arvon esille nostamisessa ja opinnäytetyön tuloksena syntyvän pihojen ja puuston hoito-ohjeistuksen laatimisessa. Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua vuoden 2011 loppuun mennessä. Hoito-ohjeistuksen muoto määritellään myöhemmin.

Sukupuoli: Mies____ Nainen____

Osoite:

Mistä vuodesta asti olette asunut talossa _____

1) Mitä kasveja pihallanne on ollut muuttaessanne/alunperin?

2) Mitä kasveja olette itse lisänneet tai poistaneet pihalta? Esim. perennat, pensaat ja puut.

3) Mitä muita uudistuksia on tehty muun muassa kiveyksiin, asfaltointiin, aitoihin ja laatoitukseen?

4) Onko teidän pihallenne tehty pihasuunnitelmaa? Milloin?

5) Onko teidän pihallanne uudistustarvetta?

6) Mitä toiveita liittyy Raksilan alueen pihojen ja puistojen tulevaisuuteen?

7) Mistä asioista pihan ja kasvillisuuden hoidossa tarvitsette tietoa?

Vaihtoehdot:

Pensaiden ja puiden hoitoleikkaus ____

Pensaiden ja puiden istutus- ja hoito-ohjeet ____

Perennojen istutus- ja hoito-ohjeet ____

Nurmikon hoito-ohjeet ____

Kasvien lannoitus ____

Kasvinsuojelu ____

Kompostointi____

Vanhojen puiden kaataminen, luvat ja työohjeet____

Muuta, mitä?

Vapaat kommentit ja mahdolliset lisätiedot voi laittaa erillisellä liitteellä tai paperin kääntöpuolelle.

KIITOS VASTAUKSISTA!

Vastausten palautus:

Pyydämme palauttamaan kyselyn vastaukset vastauskuoressa viimeistään 2.3.2011.

Vastaajien kesken arvotaan palkinto! Onnea arvontaan!

Nimi:
Puh:

Kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja vastaajien nimi- ja puhelinnumerotietoja käytetään vain arvonnän suorittamiseen.

LIITE 4

Haastattelu Raksilassa kauan asuneille asukkaille

Kysymyksiä omasta pihasta:

1. Mistä vuodesta asti olette asunut Raksilassa?
2. Millainen piha oli muuttaessanne/alun perin?
3. Mitä kasveja olette itse lisänneet tai poistaneet pihalta? Esim. perennat, pensaat ja puut.
4. Onko teidän pihallanne tehty pihasuunnitelmaa? Milloin?

Kysymyksiä Raksilan pihoista yleensä:

5. Millaista on Raksilan perinteinen kasvillisuus?
6. Miten kasvillisuus on muuttunut vuosikymmenten aikana?
7. Onko alueen ulkonäkö muuttunut vuosikymmenten aikana?
8. Mitä muita muutoksia/uudistuksia (laatoitus, aidat, kiveys, asfaltti) on tehty Raksilan pihoilla vuosikymmenten aikana?
9. Mikä mielestänne on tyypillistä/alkuperäistä/säilyttämisen arvoista Raksilalle pihoissa?
10. Mihin pihojen hoitotoimenpiteisiin tarvitaan ohjeita/neuvoja?

LIITE 5

Haastattelu kerrostaloalueen isännöitsijöille

1. Kauanko olette isännöineet kyseistä kerrostaloa?
2. Miten viheralueiden hoito on järjestetty kerrostaloalueella? Mihin hoito perustuu? (hoitosuunnitelma ja hoitoluokka).
3. Mitä hoitotoimenpiteitä tehdään eri vuodenaikoina?
4. Mitä kunnostustoimenpiteitä kerrostaloalueen viheralueille on tehty? (kasvillisuus, kiveykset, aidoitus, laatoitus ym.)
5. Onko alueelle tehty pihasuunnitelmaa? Milloin?
6. Onko alueella uudistustarvetta? Millaista?

LIITE 6

Haastattelu Oulun kaupungin Teknisen keskuksen ylläpitovalvojalle Anu Kokkoselle

1. Mitä viheralueita Oulun kaupunki hoitaa Raksilan kivitalo- ja puutaloalueilla?
2. Miten viheralueiden hoito järjestetään Raksilan viheralueilla? (Hoitosuunnitelma, hoitoluokka)?
3. Kuinka usein viheralueita hoidetaan Raksilassa?
4. Mitä hoitotoimenpiteitä tehdään eri vuodenaikoina?
5. Mitä tulevaisuuden suunnitelmia on Raksilan viheralueiden suhteen?
6. Mitä perinteistä kasvillisuutta alueelta löytyy?
7. Onko Raksilan viheralueille tehty uudistuksia?
8. Mitä kasveja on lisätty/poistettu?
9. Miten Raksilan viheralueilla toimitaan vanhojen puiden kaatamisen/poistamisen sekä uusien puiden istutuksen suhteen?